

Universitetet
i Stavanger

SINA MARIE LANGHEIM
VEILEDER: PRAVIN TEMBJERG

Tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn

I lys av barnehagen

Masteroppgave, 2024

Master i barnevernsarbeid

Universitetet i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

**MASTERSTUDIUM I BARNEVERN SARBEID
MASTERGRADSOPPGAVE**

SEMESTER:
(vår– 2024)

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Sina Marie Lunde Langheim
VEILEDER: Pravin Tembjerg

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE: Tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn
Norsk tittel: Tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn

EMNEORD/STIKKORD: Tidlig innsats, barnevernet, barnehagen, foreldresamarbeid, sårbarhet, resiliens, beskyttelsesfaktor, barnevernsreformen, tverrfaglig samarbeid, taushetsplikt, kompetanse, fokusgruppeintervju, kvalitativ studie, tematisk analyse

---

ANTALL SIDER: 78

STAVANGER

14.06.2024

Sina Marie Lunde Langheim

DATO/ÅR

Kandidatens navn

Forord

Prosessen frem mot en masteroppgave startet allerede for snart fem år siden da jeg startet på bachelorutdanningen i barnevern. Her fikk jeg innblikk i ulike masterutdanninger, men mot slutten av bachelorutdanningen fikk jeg vite om muligheten til å være en av de første til å bli med på en nytt masterstudie, nemlig master i barnevern ved Univeristet i Stavanger.

Interessen for å gjøre noe større og dypere innenfor fagfeltet mitt og her fikk jeg muligheten.

Det er derfor med en stor stolthet og glede at jeg nå har fullført min masteroppgave. En oppgave med et tema som både engasjerer meg, men som også er relevant og viktig for samfunnet. Jeg hadde derimot ikke kommet i mål med dette prosjektet uten gode støttespillere underveis.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min Pravin Tembjerger for gode tips og din kompetanse, og for at du alltid var tilgjengelig når jeg hadde behov for det.

Informantene i dette prosjektet fortjener en stor takk og ære. Jeg setter pris på alt dere delte av personlige erfaringer og kompetanse. Uten dere hadde ikke denne masteren hadde noe grunnlag.

Jeg vil også takke min samboer, mamma og pappa for å ha lyttet, både til frustrasjon, men også til å drøfte og motivere når alt var utfordrende.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min bestefar for å alltid ha troen på meg og denne oppgaven. Takk for støttende ord, reflekterende samtaler og for å ha vært en av mine største støttespillere i denne prosessen. Takk for at du motiverte meg til å ta utdanningen ett skritt videre og skrive en master.

Stavanger, juni 2024

Sammendrag

Med utgangspunkt i problemstillingen «*Hvordan kan barnehagen bidra til tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn?*», har jeg forsøkt å få en innsikt i hva barnehagen allerede gjør og hvilke muligheter de har til å se sårbarhet og risiko hos små barn. Oppgaven er knyttet til en masteroppgave i barnevern, men jeg har valgt å se på dette ut ifra barnehagen da jeg mener at barnehagen er en viktig samarbeidspartner og ressurs for barnevernet. Samtidig er barnehagen en av de institusjonene som ser barnet desidert mest utenom foreldrene.

I denne oppgaven har jeg redegjort for hvordan jeg metodisk har gått frem for å svare på problemstillingen. For å få svare på problemstillingen har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, med to fokusgruppeintervju som datainnsamling. Intervjuene ga meg en bred utdypende empiri, som etter gjennomført analyse, ga med fire overordnede temaer/kategorier for å drøfte resultatene fra intervjuet i forhold til forskningsspørsmålene og problemstillingen. Disse temaene var kompetanse, miljøet i barnehagen, samarbeid og utfordringer. Det er også tilhørende underkategorier til hvert av de overordnede temaene. Undersøkelsen og oppgaven tar utgangspunkt teori som den bioøkologiske modellen til Uri Bronfenbrenner, det sosiale fellesskapsperspektivet og samfunnsperspektivet og resiliensteori.

Hovedfunnene i oppgaven er at barnehagen er avgjørende for tidlig innsats, ettersom barn tilbringer de første og viktigste utviklingsårene der. Informantene beskriver et tett samarbeid med barn og familier, med relasjonsbygging fra tidlig start gjennom blant annet hjemmebesøk og oppstartssamtaler. De viser til at barnehageansatte har gode muligheter til å observere samhandling mellom foreldre og barn og bli kjent med barnas reaksjonsmønstre og atferd. Det legges vekt på kurs og opplæring for å oppdage sårbarhet, samt godt internt samarbeid blant pedagoger. Utfordringer som nevnes gjentatte ganger inkluderer taushetsplikt, som hindrer samarbeid med barnevern og foreldre, og mangelfulle ressurser som påvirker evnen til tidlig oppdagelse og støtte.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1. Introduksjon	7
<i>1.1 Tema og kontekst.....</i>	<i>7</i>
<i>1.3 Formål og problemstilling.....</i>	<i>8</i>
1.3.1 Formålet med oppgaven	8
1.3.2 Presentasjon av problemstilling	9
<i>1.4 Avgrensing av oppgaven.....</i>	<i>10</i>
<i>1.5 Oppgavens strukturelle oppbygging.....</i>	<i>10</i>
2. Begrepsavklaring.....	11
2.1 Barnevernsreformen.....	11
2.2 Tidlig innsats	11
2.3 Resiliens.....	12
2.4 Beskyttelsesfaktor	12
2.5 Sårbarhet og risiko.....	12
2.6 Stress	13
3. Tidligere forskning	13
3.1 Bekymringsbarn blir til	13
3.2 Forvaltningsrevisjonen.....	14
3.3 Tidlig innsats, tidlig i livet	14
4. Teoretisk rammeverk.....	15
4.1 Politiske føringer	15
4.1.1 Barnehagens formål og retningslinjer	15
4.1.2 Barnevernsrefomen	16
4.2 Sosialt fellesskapsperspektiv og samfunnsperspektivet.....	17
4.3 Bioøkologisk modell	18

4.3.1 Mikronivået	18
4.3.2 Mesonivået.....	19
4.3.3 Eksonivået	19
4.3.4 Makronivået.....	19
4.3.5 Kronosystemet	20
4.4 Resiliensteori.....	20
5. Metode	21
5.1 Kvalitativ metode	21
5.1.1 Det kvalitative forskningsintervju	21
5.1.2 Fokusgruppeintervju	23
5.2 Forberedelser til datainnsamling.....	24
5.2.1 Prøveintervju	24
5.2.2 Utvalg	25
5.3 Gjennomførelse av fokusgruppeintervju	26
5.3.1 Utdringer knyttet til intervjurollen	27
5.3.2 Transkribering.....	28
5.4 Etiske vurderinger	29
5.4.1 Forskerrollen.....	29
5.4.2 Forskningsetiske hensyn.....	31
5.5 Reliabilitet, validitet og overførbarhet	33
5.5.1 Reliabilitet og overførbarhet	34
5.5.2 Validitet	35
6. Funn og diskusjon	37
6.1 Analyse av datamaterialet	38
6.1.1 Tematisk analyse	38
6.2 Diskusjon av funn.....	39
6.2.1 Beskrivelse av kategorier	39
6.2.2 Kompetanse	40
6.2.3 Miljøet i barnehagen	44
6.2.4 Samarbeid.....	48

6.2.5 Utdfordringer	52
7. Avslutning	62
7.1 Hovedfunn	62
7.2 Avsluttende refleksjoner	64
7.3 Veien videre	65
Bibliografi.....	65
10. Vedlegg	69
Vedlegg 1: Samtykkeerklæring	69
Vedlegg 2: Intervjuguide	72
Vedlegg 3: Spørsmål	73
Vedlegg 4: Mentimeter av overgangsspørsmål.....	77

1. Introduksjon

1.1 Tema og kontekst

Hjernen utvikler seg mest de fem første leveårene til et barn. I barnets hjerne dannes det mellom 700-1000 nervecelleforbindelser hvert sekund. Etter hvert som barnet vokser vil synapsene som ikke blir brukt, tilbakedannet (Nordengen, u.d.). Vi kan si at disse synapsene vil bli sett på som unødvendige og dermed blir «slått av». På denne måten vil alle hjerner utvikles ulikt avhengig av miljø og erfaringer (Nordengen, u.d.). Halvparten av alle som blir eksponert for risiko, utvikler alvorlige psykiske problemer (Borge, 2018, s. 11). Tidlig innsats kan derfor være spesielt viktig i disse viktige fem første årene da det er i denne tidsperioden hjernen mulig kan påta seg en stor skade ved at viktige synapser kan bli tilbakedannet. Samtidig kan en si at tidlig innsats er avhengig av et godt tverrfaglig samarbeid for å fange opp de minste barna og for å kunne sette inn viktige og riktige tiltak i barnets viktigste utviklingsperiode (Prop. 73 L (2016-2017)).

Barneverntjenesten er avhengig av å få inn bekymringsmelding for å

kunne gjøre sitt samfunnsoppdrag. I 2022 kom det inn 49 778 bekymringsmeldinger inn til barnevernet, der 4,1 % av dem kom fra barnehagen. Dette er en nedgang fra tidligere år da meldingene fra barnehagen utgjorde 4,6% i 2020 og 4,4% i 2021 (Christiansen, et al., 2019). I Prop. 73 L (2016-2017) kommer det frem forslaget om en ny reform innen barnevernet. 1.1.2022 trådte den nye barnevernsreformen i kraft. I Prop. 73 L (2016-2017) kommer det også frem at reformen skal gi kommunene mer ansvar på barnevernsområdet, og skal bidra til å styrke arbeidet med forebygging og tidlig innsats. Tidlig innsats kan bidra til at vanskene blir unødvendig store og at det oppstår tilleggsvansker. Samtidig som det kan forebygge skeivutvikling, sosiale vansker, lærevansker, frafall i skolen og å havne utenfor arbeidslivet. Stort sett de fleste barn som har spesielle behov, blir fanget tidlig opp av hjelpeapparatet og barnehagen. Mindre vansker blir på den andre siden ikke alltid oppdaget like lett, slik at tidlig innsats også er viktig for barn med mindre vansker (Randaberg Kommune, u.d.). I Stortingsmelding nr. 16 (2006-2007) står det at barnehagen og barnehagens innhold er et viktig satsningsområde for tidlig innsats, da dette er den første omfattende institusjonene barnet er den del av.

I Prop. 73 L (2016-2017) står det at regjeringen bygger sin familiepolitikk på at foreldrene er de viktigste omsorgspersonene i barnets liv. Dette vises også ved at det biologiske prinsipp er sterkt forankret i i lov av 18. juni 2021 nr. 97, lov om barnevern (barnevernloven) § 1-5 første setning og i Kongeriket Norges Grunnlov § 104 tredje ledd. Det biologiske prinsippet går ut på at foreldrene normalt er de beste til å ivareta barnets følelsesmessige behov og til å tilrettelegge for mestring og utvikling. Når derimot foreldrene ikke strekker til kan foreldrenes omsorgsevne styrkes gjennom ulike tiltak (Prop. 73 L (2016-2017)). I Prop. 73 L (2016-2017) kommer det frem at både små og store hendelser kan sette familielivet på prøve, og forebygging av omsorgssvikt kan gjøres gjennom familiestøttende arbeid. Med dette menes innsats som bidrar til å styrke barnets omsorgssituasjon. Videre står det i Prop. 73 L (2016-2017) at helsestasjoner, familievern og barnevernet har et særskilt ansvar i det familiestøttende arbeidet, men de er avhengig at et tett og godt samarbeid med blant annet barnehager og andre aktører.

1.3 Formål og problemstilling

1.3.1 Formålet med oppgaven

Barndommen vår er med på å legge grunnlaget for hvordan vi kommer til å ha det resten av livet. Dette gjelder ikke bare psykisk, men også ulike faktorer som forventet levealder,

karriere, partnervalg og helsetilstand (Helle & Fløgstad, 2019, s. 20). Som nevnt innledningsvis kan tidlig innsats være med på å forebygge en skjevutvikling hos disse faktorene og en skjevutvikling i hjernen.

1.3.2 Presentasjon av problemstilling

Historien har forandret familiens sammensetning, funksjon og status, noe som påvirker familien som oppdragsarena, barns levekår og livsbetingelser. Tidligere hadde vi storfamilien der foreldrene, barn og besteforeldre bodde sammen i et produksjonsfelleskap med klar arbeidsdeling og klare roller (Bø, 2018, s. 114). Nå er familien og barndommen preget av globalisering og modernisering. Bø (2018, s. 138) viser til at de siste årene har foregått noen utviklingstendenser som kan sammenfattes i økologiske endringer. For eksempel har primærsosialiseringen i hjemmet blitt forskjøvet til sekundærsosialisering i institusjoner og organisasjoner og tertiær sosialisering foran sosiale medier. Primær sosialkontroll i hjemmet er blitt til sekundær sosialkontroll utført av profesjonelle sosialiseringssagenter, der offentligheten stadig mer overtar oppdragelsen på bekostning av foreldrenes mandat, plikt og privilegium. Primær lek i lokalmiljøet er i større grad blitt en organisert og formalisert sekundærlek i institusjoner og organisasjoner (Bø, 2018, ss. 137-138). Samtidig som familiestrukturen stadig er i endring, faller det også nye normer og forventninger til den «nye kjernefamilien». Barn skal ha en god nok barndom, med trygghet og omsorg, samtidig som de sårbare barna skal bli fanget opp tidligst mulig av systemet slik at barnet og familien kan få den hjelpen og støtten de trenger fra offentlige instanser. Problemstillingen er derfor;

«Hvordan kan barnehagen bidra til tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn?»

Jeg har følgende forskningsspørsmål for å belyse problemstillingen:

- Hvordan identifiserer barnehagepersonell tidlige tegn på sårbarhet hos sped- og småbarn?
- Hvordan påvirker barnehagekvalitet oppdagelsen av sårbarhet hos sped- og småbarn, og hvilke elementer ved barnehagen spiller en viktig rolle?
- Hvordan tilpasser barnehageansatte praksis og tiltak for å møte de spesifikke behovene til sårbare sped- og småbarn, og hvilke barrierer og utfordringer opplever de i denne tilpasningsprosessen?

- Hvordan ser det tverrfaglige samarbeidet ut mellom barnehagen, barnevernstjenesten og andre relevante instanser når det gjelder å identifisere og støtte sårbare sped- og småbarn?

1.4 Avgrensning av oppgaven

I denne oppgaven er det foretatt nødvendige avgrensninger. Jeg belyser oppgaven ut fra barnehagens ståsted, og det er derfor ikke i like stor grad beskrevet om barnevernets formål og oppgaver. Det er imidlertid referert til sentrale lovverk og forpliktelser som jeg har sett på som nødvendig tas med og betraktes i oppgaven. Oppgavens fokus er på hvordan barnehagen kan bidra med tidlig innsats og hvordan de håndterer dette arbeidet ut fra deres ståsted og de ressursene de har. Temaene i oppgaven er begrenset til de som ses på som nødvendige for å besvare problemstillingen, dette kommer jeg tilbake til senere. På grunn av oppgavens omfang er det derfor ikke gått noe særlig inn på blant annet kultur, selv om dette ble tatt opp av informantene, men heller sett på fra et generelt ståsted.

1.5 Oppgavens strukturelle oppbygging

Oppgaven er delt inn i syv kapitler. I kapittel to og tre presenteres det begrepsavklaringer og relevant tidligere forskning. I kapittel fire går jeg inn på den teoretiske bakgrunnen som vil bli gjennomgående brukt i analysedelen av oppgaven. Kapittel fem handler om metodevalg. Dette er en kvalitativ forskningstilnærming med bruk av to fokusgruppeintervju. Her blir det redegjort for utvalg, analyseprosessen, forskningsetiske prinsipper og kvalitetsvurderinger. Kapittel seks inneholder en analyse av datamaterialet, samt en diskusjon av funnene. Analysen er delt inn i fire hovedkategorier med tilhørende underkategori. De fire hovedkategoriene er kompetanse, miljøet i barnehagen, samarbeid og utfordringer. Under hvert tema blir informantenes sitater belyst, og det blir drøftet hvordan de kan forstås ut fra valgt teori (kapittel fire) og eget ståsted. Dette vil drøftet sammenhengende og helhetlig. I oppgavens siste kapittel syv blir avsluttende refleksjoner og oppsummering av studien lagt frem. Her svarer jeg på oppgavens problemstilling ut fra innsamlet og analysert data, og kommer til mulige forslag til hva som kan undersøkes videre. Til slutt kommer en oversikt over litteratur og vedlegg som informasjonsskriv, samtykkeskjema og intervjuguide.

2. Begrepsavklaring

2.1 Barnevernsreformen

Barnevernsreformen, eller oppvekstreformen som den også blir kalt, er en reform kom sammen med den nye lovendringen i barnevernloven som trådte i kraft i 1. januar 2023. Reformen gir et økt ansvar til kommunene når det gjelder barnevernet, både faglig og økonomisk. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familiens behov, er en investering i innbyggernes velferd, men også en investering som vil spare kommunen for eventuelle senere belastninger (Prop. 73 L (2016-2017), s. 7). Reformen skal samlet sett gi et bedre barnevern Prop. 73 L (2016-2017), s. 7). Altså slik at flest mulig barn kan få tilpasset hjelp innenfor de ressursene barnevernet og kommunen disponerer. Reformen vil også gi kommunene sterkere insentiver til å drive forebyggende arbeid (Prop. 73 L (2016-2017)).

2.2 Tidlig innsats

I St.meld nr. 16 (2006-2007) beskrives tidlig innsats som en strategi som på den ene siden skal forebygge at barn utvikler vansker, samt på den andre siden kompensere ved å identifisere vansker på et tidlig tidspunkt for å hindre dem i å bli større. Tidlig innsats handler altså om å gi hjelp så tidlig som mulig, både tidlig i alder og tidlig i et forløp. Denne satsningen blir også omtalt som en oppvekstreform eller barnevernsreformen (St.meld nr. 16, 2006-2007).

Drugli (2002, s. 20) skriver at når et barn har problemer er det viktig at det får tilpasset hjelp så fort som mulig. Hun skriver videre at jo tidligere en setter inn tiltak, desto større er sjansen for å hindre alvorlig skjevutvikling senere i livet. Tidlige negative erfaringer kan føre til langsiktige virkninger for et barn, da de har en tendens til å være knyttet til en kjede av hendelser som øker den negative påvirkning for barnet ifølge Drugli (2002, s. 20). Barnets sårbarhet vil øke, mestringsfunksjonene vil bli hemmet, forventningene hos barnet kan bli negative, og kan derfor enklere lede til nye negative erfaringer. Jo tidligere barnet får negative erfaringer som varer over lengre tid, desto mer langvarige kan virkningene være. Rye (1993) mener at når barnet får hjelp senere i livet når det er eldre, er selvoppfatningen, forventningene til verden og tilpasningsmønstrene mer formet.

2.3 Resiliens

Det finnes flere definisjoner av begrepet resiliens. Borge (2018) viser til blant annet en definisjon begrepet resiliens; *«Resiliens er god fungering tross risiko.»* (Borge, 2018, s. 18). Resiliens stammer fra det latinske ordet *«resiliere»*, som kan oversettes til *«å falle tilbake på, gjenopprette, sprette tilbake»*. Begrepet er imidlertid hentet direkte fra det engelske begrepet *«resilience»*. Borge (2018, s. 18) påpeker at resiliens og resilient ikke er synonymmer. Resilient fremhever det som er *«i barnet»*, og kan høres ut som et personlighetstrekk. Resiliens på den andre siden handler om komplekse samspill mellom mennesker og risikofylte omgivelser. En utvikler resiliens i ulik grad, slik at det er avhengig av både individuelle og sosiale faktorer. Borge (2018, s. 18) skriver videre at resiliens ikke kan være en ren personlighetsegenskap, da den ikke er til stede i alle situasjoner og heller ikke gjennom hele livsløpet. Med andre ord handler resiliens om barns motstandskraft mot å utvikle psykiske problemer (Borge, 2018, s. 17).

2.4 Beskyttelsesfaktor

FHI definerer beskyttelsesfaktorer som *«(...) en faktor som reduserer de negative helsemessige virkningene av belastninger en person utsettes for.»* (Folkehelseinstituttet, 2019). Beskyttelsesfaktorer bidrar til resiliens. De reduserer virkningene av risiko, stress og belastninger i omgivelsene rundt som kan gjøre stor skade på individet (Borge, 2018, s. 40).

2.5 Sårbarhet og risiko

“Risiko blir brukt som en forklaring på en mulig sammenheng mellom gitte betingelser som kjennetegner barnet eller barnets liv, og et sannsynlig resultat når det gjelder barnets utvikling.” (Pinata R. C., 1999). Drugli (2002, s. 17) skriver at et barn som er i risiko innebærer at det rent statistisk er økt sannsynlighet for at barnet kommer til å utvikle problemer. En risikofaktor er noe som øker sannsynligheten for et visst resultat (Drugli, 2002).

Backe-Hansen (1995) skiller mellom fire store grupper av belastende forhold som utgjør en risiko og som kan påvirke hvordan barnet utvikler seg. Den første er fysiske, somatiske eller psykologiske betingende egenskaper ved barnet selv. Den andre er sosiokulturelle forhold som rus og kriminalitet i oppvekstmiljøet, vold, hyppige flyttinger etc. Den tredje er belastende familieforhold som for eksempel alvorlig psykisk sykdom hos en eller begge av foreldrene. Den fjerde og siste gruppen er belastende skoleerfaringer. Effekten av

risikofaktorer blir blant annet påvirket av den kapasiteten barnet har til å tåle og tilpasse seg negative livshendelser. Pinata (1999) mener at barnehagen kan være en faktor som både øker og minsker den relative utviklingsrisikoen for et gitt barn.

Aven (2023) skriver at sårbarhet er et aspekt ved risiko. Han mener sårbarhet omfatter konsekvenser og tilhørende usikkerhet, gitt opptreden av en hendelse. Altså at sårbarhet handler om hvordan påkjenninger og stress kan føre til konsekvenser for noe som er av verdi for oss. Aven (2023) skriver at innenfor risikofaget forstås sårbarhet som mangel på å tåle påkjenninger og stress som kan føre til skader og tap.

2.6 Stress

Stress er et psykologisk begrep som ble introdusert i 1936 av Hans Selye. Stress er et veldig vidt begrep, men kan defineres som påkjenning eller belastning. Begrepet kan refereres til et stort spekter av krevende fysiologiske og psykologiske påkjenninger (stressorer), og til dels organismens totale reaksjon på disse påkjenningene (ressursmobilisering) (Svartdal & Malt, 2021).

3. Tidligere forskning

3.1 Bekymringsbarn blir til

Bekymringsbarn blir til er en doktoravhandling ved Universitetet i Agder av Ann Christin E. Nilsen (2017). Hun skriver at tidlig innsats i barnehagen kan sees på som et uttrykk for en ny-liberal inviseringslogikk. Hennes avhandling handler om hvordan tidlig innsats gjøres, er sosialt organisert og hva tidlig innsats gjør, sett ut ifra de som jobber i barnehage. Den metodiske fremgangsmåten i dette prosjektet er institusjonell etnografi. Institusjonell etnografi er en utforskningsmetodologi som baserer seg på bestemte oppfatninger av “det sosiale” og som opprinnelig ble utviklet av sosiologen Dorothy E. Smith. Institusjonell-etnografisk forskning tar som regel utgangspunkt i menneskers hverdagsliv, og gjerne nærmere bestemt i en spesifikk erfaring eller “virksomhet” (Nilsen, 2017).

Datamaterialet inkluderer intervjuer, observasjon, spørreundersøkelse og tekster, og omfatter både ansatte i barnehager, barnevernstjenesten, PPT, helsestasjoner o.a. i to kommuner i Aust-Agder. Studien er informert av teoretiske perspektiver som knyttes til avvikssosiologi og

profesjonssosiologi. Bekymringsprosessen utløses ofte av en vond magesfølelse, og denne følelsen må de barnehageansatte konkretisere og definere på måter som gjør at den kan anerkjenner som en bekymring. Ulike tegn, enten ved barnet eller rundt barnet, kan vekke bekymring (Nilsen, 2017).

3.2 Forvaltningsrevisjonen

Kontrollutvalget i Tysvær kommune bestilte 9.11.2021 en forvaltningsrevisjon om forebygging og tidlig innsats i barnehage og barneskole (Forvaltningsrevisjonen, 2023, s. 5). Formålet med prosjektet (Forvaltningsrevisjonen, 2023, s. 6) er å vurdere hvordan barnehager og barneskoler, i samarbeid med ulike støtte- og hjelpetjenester, arbeider med tidlig innsats med særlig fokus på barn og unges psykiske helse og grunnleggende faglige ferdigheter. I dette prosjektet (Forvaltningsrevisjonen, 2023, s. 6) kommer det frem at barnehagene har overordnede strategiplaner og felles satsingsområder. Dette danner et godt felles grunnlag som kan skape forutsigbarhet for barn og foreldre blant annet når det gjelder hvordan en blir møtt og hva en kan forvente. Videre gir det et felles språk på tvers av virksomheter. Spørreundersøkelsen som ble gjort, viser en relativt høy gjennomsnittsscore på oppdagerkompetanse, men forekom likevel store variasjoner mellom barnehagene. Dette kan tyde på at overordnede strategier og kunnskap fra kurs/seminarer ikke er like tilgjengelig. Det blir vist til at personalmøter og samlinger blir brukt til kompetanseheving og -deling. Prosjektet viser videre til viktigheten av å skape rom for drøftinger av det som er lært samt utveksling av erfaringer (Forvaltningsrevisjonen, 2023, s. 6).

3.3 Tidlig innsats, tidlig i livet

Tidlig innsats, tidlig i livet er en sammenstilling og analyse av eksisterende kunnskap og forskning om de 1000 første dagene i menneskets liv, inklusive livet i magen (Granone, et al., 2022). Denne rapporten er en kunnskapsoversikt om tidlig innsats i barnets 1000 første dager, inkludert livet i magen. Kunnskapsoversikten er utarbeidet våren 2022 av en tverrfaglig forskergruppe ved Universitetet i Stavanger på oppdrag fra KS. Faginstanser som helsestasjon, barnehage, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste er viktige tjenesteområder som er særlig sentrale i tidlig innsats for sårbare barn. I denne rapporten har det blitt sett nærmere på de forskjellige teoriene og modellene som er viktige for å kunne forstå tidlig innsats, sammen med de grunnleggende begrepene. Metoden som er blitt bruk er litteratursøk, der forskerene ved hjelp av ulike inkluderings- og ekskluderingskriterier har identifisert 51 dokumenter som var relevante. Et av funnene i rapporten er at de ulike

instansene legger ulik mening i samme begrep, noe som påvirker kommunikasjonen mellom instansene. Dette viser nødvendighetene med å arbeide videre med felles retningslinjer, begrepsavklaringer og samarbeid på tvers av faginstansene. Samlet vil anbefalingene som kommer frem fra funnene i kunnskapsoversikten, gjøre at partnerskapene mellom de ulike tjenesteområdene blir styrket, noe som er essensielt for å nå de mest utsatte barna og gi rett hjelp til rett tid (Granone, et al., 2022).

4. Teoretisk rammeverk

4.1 Politiske føringer

4.1.1 Barnehagens formål og retningslinjer

Udir (2019) viser til barnehagelovens § 46 som sier noe om at alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med og melde fra til barnevernstjenesten dersom de ser forhold som kan være skadelig for barnet. Det betyr at alle som jobber i barnehagen må følge med på barna og være oppmerksom på forhold der det kan være aktuelt å melde fra til barnevernet. Du må blant annet følge med på foreldrenes atferd, fysiske, psykiske eller hygieniske forhold hos barnet, seksuelle overgrep og kjønnslemlestelse (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Udir (2019) viser til at barnehagen og barneverntjenesten må sammen lage rutiner for hvordan de ønsker å samarbeide. Det må være klart for de ansatte når de skal melde fra om en sak, hvordan de gjør det og hva bekymringsmeldingen skal inneholde. Det stilles ikke krav til at det må være skriftlig, men det skal være en fast rutine som alle de ansatte kjenner til. Samtidig skal det være tydelig om det er styrer eller den enkelte ansatte som sender bekymringsmeldingen (Utdanningsdirektoratet, 2019).

I barnehagens rammeplan (2017) står det at barnehagen skal fremme blant annet danning, læring, kommunikasjon, fellesskap og barnets behov for lek. I rammeplanen (2017, s. 19) står det videre at omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og er viktig for utviklingen av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og til andre. Det kommer frem i rammeplanen (2017, s. 19) at i barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Personalet skal arbeide for et miljø det barna er mottakere av omsorg, men også et miljø som verdsetter barnas egne omsorgshandlinger (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19).

Rammeplanen (2017, s. 29) fastslår videre at barnehagen skal tilrettelegge for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene. Samarbeidet skal skje på både individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Videre står det i rammeplanen (2017, s. 8) at barnehagen skal møte barna som individer og med respekt for barnets opplevelsesverden. Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi, og bidra til at alle barn i barnehagehagen får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Barnehagen er også grunnleggende for utviklingen av aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 8).

4.1.2 Barnevernsrefomen

Barnevernstjenestens formål er nedfelt i barnevernloven § 1-1. Der står det at målet med barnevernstjenesten er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Hensynet til barnets beste er grunnleggende for barnevernets arbeid. Barnevernet skal ivareta barnets beste når omsorgspersonene av ulike grunner ikke klarer å gi tilstrekkelig og god nok omsorg. Riktig tiltak er viktigere enn hvem i kommunen som gir tiltaket, sett fra barnets og familiens side (Drugli, 2002).

I Prop. 73 L (2016-2017) står det at barn og familier som sliter skal få den støtten de trenger før eventuelle utfordringer i hverdagen blir til større og alvorlige problemer. En oppvekst preget av alvorlige eller gjentakende stressfaktorer kan øke risikoen for sykdom senere i livet. Hjelpen som gis bør derfor bygge på bred kjennskap til barnets og familiens situasjon (Prop. 73 L (2016-2017), s. 56).

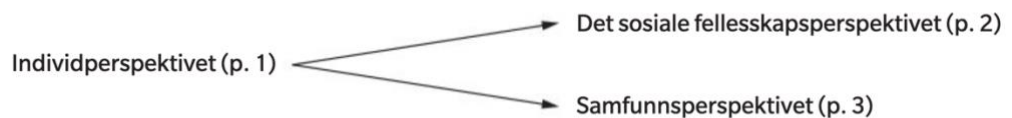
Videre i Prop. 73 L (2016-2017) står det at en vellykket reform forutsetter at kommunene prioriterer det forebyggende arbeidet, og at det etableres gode lokale tilbud som bidrar til at barnet og dets familie får den hjelpen de har behov for på et tidlig tidspunkt. Her menes det at dette er et ansvar som strekker seg utover barneverts ansvar og kompetanse. Dette ansvaret deles av flere tjenester og profesjoner, og samarbeid mellom disse er avgjørende for å lykkes. Videre kommer det frem at barnevernet skal tilrettelegge og delta for samarbeid med andre tjenester i oppfølgingen av utsatte barn og familier (Prop. 73 L (2016-2017), s. 56).

Samarbeid og tverrfaglig tilbud er ofte en forutsetning for at barna skal få den hjelpen de har behov for (Prop. 73 L (2016-2017), s. 28). I Prop 73 L (2016-2017) står det at barnevernets kompetanse og virkemidler bør kombineres med tiltak innenfor blant annet barnehage og skole. Her kommer det frem at flere barn og foreldre opplever tjenestetilbudet som lite samordnet og koordinert, og at samarbeidet i for liten grad resulterer i handling. Enkelte steder oppleves barnevernstjenesten som lukket og krevende å samarbeide med. Her vises det til at barneverntjenesten i for liten grad deler informasjon som er viktig for andre tjenester (Prop. 73 L (2016-2017), s. 28). Flere tjenester kan være involvert i barnets liv, uten at de kjenner til hverandres tiltak. Prop 73 L (2016-2017) viser til at et godt samarbeid mellom barnevernet og andre kommunale tjenester er avgjørende for å kunne oppdage og hjelpe utsatte barn og familier på et tidlig tidspunkt. Altså at samarbeid mellom tjenester og tidlig innsats henger sammen.

4.2 Sosialt fellesskapsperspektiv og samfunnsperspektivet

Madsen (2006) deler det sosiale perspektivet inn i et sosialt fellesskapsperspektiv og i et samfunnsperspektiv. De perspektivene vi velger styres av hva vi mener er viktig å vektlegge i vårt arbeid. I spesialpedagogisk arbeid er individperspektiv, det sosiale fellesskapsperspektiv og samfunnsperspektivet viktige, og vektleggingen av dem vil variere avhengig av målsetning og kontekst. Figur 1 viser at både det sosiale fellesskapsperspektivet og samfunnsperspektivet er avhengig av, og indirekte påvirket av, hvordan vi oppfatter mennesket og mennesket i verden (Delås, 2018, s. 23).

Figur 1. De tre grunnleggende sosialpedagogiske perspektivene (Delås, 2018)

Sosialt fellesskapsperspektiv handler om å se utover individet som forklaringsfaktor og se nærmere på hvordan barnet har det i forhold til sin familie, på skolen og i sin fritid. Et barn oppholder seg gjerne på flere ulike arenaer i løpet av en dag og vil med dette også ha forskjellige relasjoner til andre barn og voksne. Samfunnsperspektivet handler om at vi som

fagpersoner har kunnskap om hvordan vårt samfunn på ulike måter, både direkte og indirekte, regulerer og påvirker ulike institusjoner og organisasjoner. Herunder vil det også være naturlig å dra inn den bioøkologiske modellen (Delås, 2018, s. 24).

4.3 Bioøkologisk modell

Kvello (2014, s. 63) skriver at transaksjonsmodellen er en paraplyteori som binder sammen flere teorier. Menneskesynet i transaksjonsmodellen innebærer at det best kan ses som biopsykososialt. Dette betyr at det er både biologi, psykologi og miljø som bestemmer utviklingen, og menneskers utvikling kan ikke bare ses ut ifra enten arv eller miljø (Kvello, 2014, s. 63). Transaksjonsmodellen definerer miljø som «alt som omgir et individ». Dette er en ganske vid definisjon, men det legges mest vekt på det sosiale miljøet, det vil si de menneskelige relasjonene (Kvello, 2014, s. 63).

Den nordamerikanske psykologen Uri Bronfenbrenners bioøkologiske teori går under det Kvello (2014, s. 63) kaller transaksjonsmodellen. I sitt hovedverk *The ecology of human development* (1979a) ser han på utviklingen og sosialisering i et systemisk perspektiv. Bronfenbrenner mente at miljøer er av betydning for utvikling og sosialisering. Han mente at påvirkning og sosialisering imidlertid ikke kan begrenses til bare konkrete samspill. Bronfenbrenner mente at de dynamiske vekselvirkningene mellom de umiddelbare settingene og de mer distanserte innflytelsene fra storsamfunnet også hadde en betydelig rolle. (Bø, 2018, s. 170). Bronfenbrenners teori understreker at barns sosialisering må forstås ut ifra en helhetlig sammenheng (Bø, 2018, ss. 171-172). Gjennom hans bioøkologiske modell delte han det bioøkologiske miljøet inn i ulike nivåer; mikronivå, mesonivå, eksonivå og makronivå.

4.3.1 Mikronivået

Det første og innerste nivået er mikronivået, og det er dette nivået denne oppgaven vil ta utgangspunkt i. Mikronivået innebærer de miljøene barnet ferdes i daglig og her møtes aktørene ansikt til ansikt i samspillet. Det er innenfor mikronivået en kan finne oppvekstmiljøet, familie, barnehage og skole (Bø, 2018, ss. 171-172). De grunnleggende normene som vi lærer på mikronivået, internaliseres i oss – de blir en del av oss som individ (Tetzchner S. v., 2019). Den mest gunstige situasjonen på de ulike arenaene barnet oppholder

seg på, er når barnet opplever samsvar mellom dets behov, modenhet og egenskaper på den ene siden og krav og forventninger det møter på den andre (Bø, 2018, s. 173).

4.3.2 Mesonivået

I mesonivået ser en på hvordan de ulike arenaene i mikronivået samspiller, og hvordan påvirkning det har på barnet. Med andre ord så betyr meso forbindelser mellom ulike mikroer (Bø, 2018, s. 173). Tetzchner (2019) viser til hvordan mikrosystemene påvirker hverandre på forskjellige måter, og barnet tar derfor med seg disse erfaringene fra en arena til en annen. Eksempelvis kan barnet ta med seg erfaringen hjemmefra til barnehagen og det samme gjelder andre veien. De ulike arenaene kan være atskilt fra hverandre, og barnet kan da få ulike forventninger og signaler og utsettes med dette for krysspress. For eksempel kan verdier og normer hjemme komme i konflikt med verdier og normer i barnehagen (Ringereide & Stai, 2022).

4.3.3 Eksonivået

Eksonivået inneholder arenaer der barnet som regel ikke er til stede selv, men som samtidig har en påvirkning (Bø, 2018, s. 176). Eksempler på dette kan være PPT, BUP og barnevernstjenesten. Barnet kan påvirkes direkte ved at det blir igangsatt tiltak med barnet, og det kan påvirkes indirekte ved at barnehageansatte og foreldre kan få råd og veiledning (Ringereide & Stai, 2022).

4.3.4 Makronivået

Med makro menes verdier, ritualer, tradisjoner, økonomiske forhold, nasjonale væremåter, ideologier og kulturer. Arenaene på makronivået er arenaer der barnet aldri er til stede selv. Det som skjer på dette nivået, har likevel en stor påvirkning på barnet. Påvirkning fra makrosystemet formidler via ekso, meso og mikro inn til individet (Bø, 2018, s. 177). For eksempel ulike politiske beslutninger som påvirker barnehage- eller helsetilbudet. Eksempel på dette kan være om det er foreldre eller kommunen som skal velge hvilken barnehage barnet skal gå i. Selv om dette er faktorer som er langt unna barnet, kan det likevel ha en direkte innvirkning på barnets liv (Ringereide & Stai, 2022).

4.3.5 Kronosystemet

Kronosystemet handler om å synliggjøre tidsdimensjonen i barn og unges utvikling. Dette systemet viser hvordan og endringer i livshistorien til et barn kan påvirke dets utvikling, og ett eller flere av de andre nivåene i teorien. Eksempler på dette kan være skilsmisse, dødsfall, ny skolereform, krig, pandemi og lignende (Ringereide & Stai, 2022).

4.4 Resiliensteori

Borge (2018, s. 39) skriver at resiliensteori er en styrkebasert måte å forstå utviklingen på. Teorien fokuserer på beskyttelsesfaktorer i individet, familien, miljø, nabolag og kulturer. Hun skriver videre at teorien supplerer andre relevante teorier om utvikling. Resiliensteori er en vitenskap og dermed en generell teori. Det er rettet kritikk mot begrepet resiliens fordi de mener at begrepet er for vagt (Agar, 2013). Borge (2018, s. 39) mener på andre siden at begrepet må være vagt da det er snakk om en teori som dekker mye.

Borge (2018, s. 39) skriver at formålet med teorien er å forklare hvorfor noen greier seg bra, mens andre ikke gjør det, til tross for at de møter de samme problemene og belastningene. Med andre ord, det handler om forståelsen av hvordan noen individers livsløp går bra, til tross for spådommer om at det ville gå galt. Det grunnleggende i teorien er å analysere faktorer og prosesser som leder til ett tilfredsstillende resultat, tross møte med risiko. Resiliens er en type robusthet som oppstår i møte med alvorlig risiko og stress (Borge, 2018, s. 39).

Resiliensteori handler om håp og det man finner styrke i. Resiliens fremmer god tilpasning og under alvorlig stress og uheldig miljøforhold. Borge (2018, s. 39) mener at teorien forutsetter imidlertid at en derfor har grundig innsikt i hva som utgjør stresset og de alvorlige miljøforholdene (risiko), og hva som kan bli konsekvensene av dette i form av alvorlige symptomer og psykiske lidelser. Kjernen i teorien er å forstå hvordan noen ikke får alvorlige symptomer eller psykiske lidelser, tross for risiko. Beskyttelsesfaktorer bidrar til resiliens, og de reduserer virkningene av risiko, stress og belastninger i miljøet som kan gjøre stor skade på individet (Borge, 2018, s. 40).

5. Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre og begrunne for metodevalget for forskningsprosjektet, samt belyse min rolle som forsker. Kapitlet inneholder også redegjørelse for valg av informanter, gjennomførelse av intervju og bearbeiding av data og analyse. Etske betraktninger, forskningens reliabilitet og kvalitet vil også gjennomgås og drøftes.

Vi skiller mellom to ulike metoder, nemlig kvantitativ metode og kvalitativ metode. Ringdal (2019) viser til at den kvantitative metoden retter seg mot forskning der talldata blir en beskrivelse av virkeligheten i form av tall og tabeller. På den andre siden handler kvalitativ metode om tekstlige beskrivelser som for eksempel et intervju som er nedskrevet. I de kvantitative metodene kreves det et relativt stort antall enheter, mens i det kvalitative er det bare et fåtall i motsetning.

5.1 Kvalitativ metode

Tjora (2021) uttrykker at kvalitativ forskning er preget av betydelig følsomhet ovenfor konteksten den gjennomføres i. Der en ofte er tett på forskningsobjektet og der nærheten gjør kvalitativ forskning spennende og intens, samtidig som den også gir spesielle utfordringer. Man må for eksempel være forberedt på å måtte justere eget prosjekt, handlinger og idéer idet man møter feltet for første gang (Tjora, 2021).

Dalland (2021, s. 51) skriver at det å være metodisk i vitenskapelig forstand betyr å bruke og overholde intellektuelle standarder i argumentasjonen vår. Videre skriver han at det stilles krav til oss om ærlighet og sannhet, men også til å tenke og systematisere tankene våre. Metoden forteller noe om fremgangsmåten til å skaffe eller etterprøve kunnskap. Begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener at akkurat den metoden egner seg best til å belyse den problemstillingen vi har stilt på en best mulig måte (Dalland, 2021, s. 51).

5.1.1 Det kvalitative forskningsintervju

I dette prosjektet har jeg utført en fokusgruppe-studie der det har blitt plukket ut en gruppe som skal diskutere enkelte problemstillinger eller spørsmål rundt temaet tidlig innsats i lys av barnehagen. Fokusgruppe-studie er en metode hvor gruppens samhandling om et bestemt tema er datainnsamling. Interaksjon betyr samhandling, og kan i et intervju være samtale, diskusjon og å fortelle og dele erfaringer om et tema (Sundstrøm, 2019).

Et fokusgruppeintervju kan bidra til å minske intervju-effekten, det vil si hvordan den som intervjuer påvirker de som blir intervjuet og selve intervjuet. I et fokusgruppeintervju kan intervjueren kanskje være mer tilbaketrukket. Wibeck (2000, s 127) viser til at denne metoden gir dybde og viser sammenhenger, og gjør at en forsker får større forståelse for hva som ligger bak menneskers tanker og erfaringer. Hvor mye du selv skal delta når du gjennomfører intervjuet, kommer mye an på selve intervjusituasjonen. Når dialogen flyter godt, og respondentene holder seg til tema, kan intervjueren forholde seg mer passiv. Men hvis respondentene ikke holder seg til saken, eller bare noen få kommer til orde, må intervjueren ha en mer aktiv rolle som moderator og administrator. Samtidig må du ikke bli så ivrig etter å gjennomføre intervjuet at du avbryter respondentene, for da risikerer du å miste informasjon som kan være både nyttig, ny og spennende for temaet (Sundstrøm, 2019).

Fokusgruppene er velegnet til å finne forbedringsområder ut hva brukerne eller andre opplever eller savner, samt gi ideer til hva som bør gjøres annerledes. For å avklare og belyse et bestemt emneområde gjennom en felles samtale. Poenget med at samle en gruppe – i stedet for at intervju deltagerne enkeltvis – er at deltakerne forholder seg til hverandres meninger. Intervjuet bør ha en uformell form, med mulighet for at deltakerne kan komme med egne tema og innspill. Ved at deltakerne samtaler om sine erfaringer kan man få frem mer informasjon enn ved å intervju ett og ett gruppe-medlem (Sundstrøm, 2019).

Siden jeg skal ha temaet i lys av barnehagen, ønsker jeg å foreta meg to fokusgrupper. Den ene ønsker jeg skal inneholde ulike ansatte i en barnehage (ulik bakgrunn, utdanning, erfaring og evt. kjønn), og den andre en gruppe med de ulike lederne i barnehagen (de pedagogiske lederne og daglige ledere). Dette kan bidra til at jeg kan få varierte svar og får mer helhet rundt problemstillingen. Dette er en metode hvor gruppens samhandling om et bestemt tema er datainnsamling. Interaksjon betyr samhandling, og kan i et intervju være samtale, diskusjon og å fortelle og dele erfaringer om et tema. Et fokusgruppeintervju samler hovedsakelig inn ord: meninger, tanker, ideer og erfaringer folk setter ord på, men noen ganger reaksjoner i form av kroppsspråk og adferd. I et fokusgruppeintervju kan vi altså også studere hva som skjer mellom menneskene underveis i intervjuet, for mening uttrykkes ikke bare gjennom ord (Sundstrøm, 2019).

5.1.2 Fokusgruppeintervju

Krueger og Casey (2000) mener at fokusgruppeintervju kan være en effektiv form for data-generering da man utvikler intervjudata fra flere informanter samtidig. Metoden kan også virke mindre truende for deltakerne enn individuelle dybdeintervju når oppfatninger, ideer og meninger skal diskuteres (Tjora, 2021). Peters (1993) viser til fordelen med å inkludere et større antall informanter og samtidig gi dem tryggheten som følger med å sitte sammen i en gruppe (Peters 1993). Fokusgruppeintervju kan også bidra til å danne mer spontane svar ved at man kan fange opp meninger i den interaksjonen som oppstår mellom deltakerne som gir et ekstra interessant aspekt. På denne måten er fokusgruppene knyttet tett til symbolsk interaksjonisme og sosialkonstruktivistisk vitenskapssyn (Morgan, 1998). Med at informantene stimulerer hverandre er det mulig å få frem flere aspekter ved informantenes opplevelser av fenomener de alle kjenner til (Tjora, 2021).

En annen side ved fokusgruppeintervju er at de har en såkalt «aktiviserende og mobiliserende effekt» ut over selve intervjusituasjonen. Opplevelsen fra fokusgruppen kan være kilde til nye tanker og refleksjoner. Morgan (1997) mener at fokusgruppeintervju bør som hovedregel vare mellom én til to timer og ha mellom seks til tolv deltakere. Antall deltakere bør være høyt nok slik at flere meninger blir representert, men lavt nok til at deltakerne føler seg trygge og ikke er bekymret eller redd for å si sine meninger i gruppa (Tjora, 2021).

Tjora (2021) skriver at gruppene kan være sammensatt av enten eksisterende grupper, som kollegaer på en arbeidsplass, eller ved at forskeren setter sammen en tilfeldig eller strategisk sammensatt gruppe. Ved strategiske sammensatte grupper er ytterpunktene maksimal spredning (forskjellige roller, jobber, meninger) eller så homogene grupper som mulig. Tjora (2021) viser til at det ofte kan være gunstig med relativt homogene grupper, for eksempel ved at deltakerne har samme yrke. Dette for å skape en samhörighet i fokusgruppa (Tjora, 2021).

Tjora (2021) viser videre til at en i fokusgruppeintervjuer bruker én eller flere moderatorer som styrer ordet og sørger for at alle deltakerne kommer til orde, tar notater, følger opp temaer som oppstår og formulerer spørsmål for å etablere diskusjonene. Moderator kan også sette i gang spesifikke aktiviteter som brainstorming. Hvor aktive moderatoren skal være er et åpent spørsmål ifølge Tjora (2021). På den ene siden har man den aktive moderatoren som styrer ordet og sørger for at samtaler holder seg til tema, og eventuelt avbryter enkelte deltakere og trekker andre inn. På den andre siden kan moderatoren ta en passiv rolle og la

gruppedynamikken styre seg selv, selv om diskusjonen da til tider kan komme til å drifte bort fra temaet (Tjora, 2021). En må være forberedt på at en gruppediskusjon kan kreve en langt fastere ordstyring enn enkeltintervju for å holde diskusjonen «på sporet». Tjora (2021) mener derfor at moderatoren må være forberedt på tidvis meget aktiv styring og andre ganger mer tilbakeholdenhet.

5.2 Forberedelser til datainnsamling

I dette forskningsprosjektet ble det direkte eller indirekte innhentet personopplysninger, slik at det derfor var essensielt å søke om godkjenning fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). Etter første veiledning sendte jeg meldeskjema med informasjon om prosjektet med et utkast av intervjuguiden og problemstilling til NSD som deretter godkjente forskningsprosjektet. Deretter ble aktuelle informanter kontaktet, og intervjuguiden ble renskrevet.

5.2.1 Prøveintervju

Det er flere grunner til at det kan være hensiktsmessig å utføre ett eller flere prøveintervju i forkant av selve intervjuene til forskningsprosjektet. Gjennom private intervjuer får man øvd seg på rollen som intervjuer og en får mulighet til å teste ut intervjuguiden. Tilbakemeldinger som man får fra prøveintervjuet, kan være nyttige å ta med seg videre til når prosjektintervjuene skal utføres (Dalen, 2020).

Det ble utført ett prøveintervju med to barnehagelærere og en barnevernspedagog som alle var fra min private krets. Det var utfordrende å finne mange nok informanter til å stille til ett prøveintervju, og siden at jeg hadde et fokusgruppeintervju var jeg avhengig av at flere enn én kunne stille. Under prøveintervjuet fikk jeg også testet ut diktafon appen som jeg hadde blitt anbefalt av Nettskjema å bruke. Under prøveintervjuet hadde jeg noen problemer med å få overført opptaket over til nettskjema, noe som var en verdifull erfaring å få før selve forskningsintervjuene. Jeg fikk også testet hvordan lyden var i rommet ut ifra hvor jeg plasserte mobilen. Etter prøveintervjuet bestemte jeg meg for å ta lydopptak på både telefonen og på en Ipad for å forsikre meg om at jeg får med meg alt som blir sagt, samtidig som at jeg da har en «backup» dersom det skulle oppstått problemer med en av dem underveis. Det var

derimot vanskelig å si noe om tid med tanke på intervjuguiden på prøveintervjuet da de bare var tre stykker og på forskningsprosjektet skulle det intervjues dobbelt så mange.

5.2.2 Utvalg

Tjora (2021) viser til at hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjuer er at man velger informanter som av forskjellige grunner vil kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet. Han kaller slike utvalg for strategiske eller teoretiske. I motsetning til i kvantitative studier er informantene ikke tilfeldig utplukket for å representere en populasjon (Tjora, 2021). Tjora (2021) viser videre til at det ikke er uvanlig at rekrutteringen av informanter er utfordrende, og at man kan sitte igjen med en følelse av at det blir noen erfaringer man ikke får undersøkt.

Utvalget er basert på kjennskap i mitt eget nettverk. Kriteriene for de som skulle være med i intervjuet var at de måtte arbeide per dags dato i barnehagen. Jeg ønsket å ha relativt få kriterier for å ikke utelukke for mange. Jeg så verdien av å snakke med mennesker som ikke nødvendigvis har selv erfaring med barnevernet innenfor jobb, da jeg ønsket å få med meg hva de tenkte rundt et eventuelt samarbeidet med barnevernet. Jeg ville også se på om det var forskjell i hva intervjuobjektene svarte ut fra utdanningsbakgrunn. Jeg utførte derfor to intervjuer, der det ene var med de pedagogiske lederne og daglige ledere og det andre var med de resterende som jobbet på «gulvet» og var av ulik utdanningsbakgrunn. Utvalget var kombinert fra to ulike barnehager, men der den ene barnehagen var overrepresentert.

Malterud (2020, s. 50) viser til rekruttering av informanter gjennom såkalte *portvakter* eller *kontaktpersoner*. En må da først lokalisere den relevante instansen og ta kontakt via e-post eller telefon der en ber om et møte for å informere om prosjektet og om det praktiske rundt fokusgruppeintervju. Malterud (2020, s. 50) skriver at målet med en slik kontaktperson eller portvakt er å få tilgang til flest mulig aktuelle informanter på et og samme sted.

I dette fokusgruppeintervjuet ble det på en måte tatt i bruk en slik kontaktperson eller portvakt. Daglig leder i de to representerte barnehagene ble kontaktet for å etterspør et møte. På møte ble det gitt informasjon om det praktiske rundt fokusgruppeintervju og gitt både skriftlig og muntlig informasjon håndtering av data, anonymitet etc. Daglig leder delte i etterkant ut et kort informasjonsskriv, som ble gitt til dem etter møte, til de ansatte i barnehagen og der de kunne melde seg til å bli med på intervjuet.

Malterud (2020, s. 50) viser videre til at tid, sted og andre sentrale rammebetingelser kan være avgjørende for om folk vil være med på intervjuet. Hun skriver at fokusgruppeintervju som regel er en engangshendelse med begrenset innsats angående tid. Det er viktig å finne ut av hvor det er enklest for deltakerne å møtes, og dersom deltakerne kommer direkte fra jobb bør du tilby en matbit. Det første fokusgruppeintervjuet ble holdt i den ene barnehagen etter stengt tid. Det ble anholdt som en type valgfritt personalmøte der de kunne få lønn for å møte, dette fordi styrerne i barnehagene mente at dette var et såpass viktig prosjekt å bidra med at de ønsket å motivere til at flest mulig ville bidra. Det første intervjuet var på kveldstid og det andre intervjuet foregikk på dagtid og ble implementert inn i et allerede eksisterende møte som var planlagt. På begge intervjuene ble det tilbudt både brus og kaffe, samt et lett mellommåltid og sjokolade.

5.3 Gjennomførelse av fokusgruppeintervju

Begge fokusgruppeintervjuene ble utført i den ene barnehagen. Som nevnt tidligere hadde daglig leder lagt opp til at de som ønsket å delta på intervjuet fikk betalt da det ble satt opp som et frivillig personalmøte. Det første intervjuet ble gjennomført etter arbeidstid på kvelden, og intervjuet med pedagogene og lederne ble innlemmet i morgenmøte på dagtid. Alle intervjuobjektene fikk samtykkeskjema med informasjon om prosjektet og selve intervjuet på forhånd. Alle ble også informert muntlig før intervjuet startet om de viktigste aspektene som muligheten til å trekke seg, lydopptak, tema for prosjektet, etc.

Jeg innledet begge intervjuene med en kort presentasjon av meg selv og prosjektet. Det var viktig for meg å igjen minne om anonymitet og eventuelt trekk av samtykke. Denne informasjonen hadde de også fått skriftlig tidligere, men jeg så det som nødvendig at de fikk også en muntlig påminnelse om deres rettigheter under intervjuet og mine plikter og hensyn som forsker. Deretter fikk alle ta en kort presentasjon av seg selv og hvor lenge de hadde jobbet i barnehage, samt utdannelsen de har.

I etterkant av intervjuene innså jeg at det er vanskelig å forutse lengden på intervjuene og hvor mange spørsmål som bør has med. Informantene var svært ulike med tanke på hvor mye informasjon som frem og hvor mye de selv bidro i intervjuene. Det var også ulikt tempo blant informantene der noen hadde behov tenketid før de svarte, mens andre svarte raskt og bidro til en mer flytende diskusjon. Noen av informantene var også gode på å dra med hverandre og på

å skape en god diskusjon og dialog, mens andre var mer tilbaketrukket og stille gjennom hele intervjuet. Det var vanskelig å få med de som var svært stille, og selv om det ble rettet direkte spørsmål mot dem for å forsøke å få i gang en dialog forholdt de seg tilbaketrukket og kom med lite informasjon. Det første intervjuet varte rundt 2 timer og 30 min, mens det andre varte i nesten 3 timer.

5.3.1 utfordringer knyttet til intervjurollen

Det har oppstått utfordringer knyttet til ulike deler av forskningsprosjektet. I rollen som intervjuer var jeg opptatt av å forståelige og åpne spørsmål som ikke var ledende. Kvale og Brinkmann (2015, s. 201) skriver at dette er typisk ved en fersk forsker at man er redd for å påvirke informantene sine med ledende spørsmål. På samme tid ønsker viser Kvale og Brinkmann (2015, s. 201) til at forskeren ønsker å samle hensiktsmessig informasjon knyttet til oppgavens tema og problemstilling. Det ble lagt ned et grundig arbeid med intervjuguiden i forkant for å forsøke å ha så åpne spørsmål som mulig.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 196) mener at en god intervjuer er styrende og vet hva slags informasjon som skal innhentes, samtidig som intervjueren må ha kontroll over intervjuet og ikke være redd for å avbryte informantenes digresjoner. Jeg var selv bevisst på hvilken informasjon jeg ønsket å innhente fra informantene og var styrende under selve intervjuet. På den ene siden synes jeg likevel det var vanskelig å avbryte informantene der de begynte å snakke om andre temaer eller drøftet for lenge rundt ett spørsmål eller tema. På den andre siden var det også utfordrende å få alle til å snakke og til å skape den gode dialogen. Som nevnt tidligere opplevde jeg at det var nødvendig at jeg selv var mer med i diskusjonen på det første fokusgruppeintervjuet da flere av dem var mer tilbaketrukket og ikke bidro like mye til en god diskusjon og samtale.

Jeg hadde et ønske om at informantene skulle få snakke relativt fritt og jeg hadde en bekymring omkring det å avbryte dem underveis i redsel av å miste god og relevant informasjon. Likevel hoppet enkelte av informantene på det andre fokusgruppeintervjuet mellom temaer, og på den måten dukket det opp relevant informasjon. Intervjuguiden ble derfor ikke punktlig fulgt på dette andre intervjuet, noe som gjorde det mer utfordrende for meg som intervjuer å se hvilke spørsmål de allerede hadde diskutert uten at de var blitt stilt. Samtidig ser jeg i etterkant at jeg kunne avbrutt digresjoner flere steder for å holde intervjuet mer innenfor de temaene som skulle diskuteres. Jeg merket også at det var forskjell på å

snakke med de som var pedagoger og de som ikke var det. Pedagogene hadde ikke et like stort behov for en oppklaring rundt spørsmålene og begreper som de andre hadde.

Det er grunn til å tro at en mer erfaren forsker imidlertid kan styre intervjuene noe mer tilfredsstillende, da de har en annen erfaring og dermed også kanskje mer struktur allerede fra starten av forskningsprosjektet. Avslutningsvis er jeg selv fornøyd med gjennomføringen av intervjuene og min rolle som intervjuer. Jeg hadde forberedt meg godt på de spørsmålene jeg skulle stille og holdt et rolig tempo. Jeg hadde med ekstra spørsmål som jeg kunne stille dersom det var tid, samt oppstillingsspørsmål og mer forklarende spørsmål hvis det skulle vært behov for det. Jeg hadde lagt inn pauser der det falt naturlig, og en litt lengre pause etter at spørsmålene var diskutert og før vi skulle ta oppsummering og bonusspørsmål. Jeg forsøkte å være en aktiv lytter og å bidra i diskusjonen der det var behov.

5.3.2 Transkribering

Etter bruk av lydopptak er det vanlig å transkribere. Befring (2015, s. 114) definerer transkripsjon som «(...) å konkret overføre den muntlige samtalen til en skriftlig tekst». Universitetet i Stavanger sitt anbefalte verktøy når det kom til transkribering og lydopptak er Nettskjema. Jeg brukte Nettskjema til å ta opp lyd under intervjuet, men også til oppbevaring av intervjuet og til transkriberingen. Jeg merket derimot fort at Nettskjema sin transkribering har en del utfordringer når det kommer til å sitere og transkribere dialekter. Jeg måtte derfor gå over intervjuene etterpå for å kvalitetssjekke og å sikre at alt var riktig, men det var likevel greit å ha en liten indikator for hva som ble sagt og at det som regel bare var enkeltord som måtte endres i ettertid. Jeg vil påstå at selv om jeg måtte gå over intervjuene etterpå for å rette på sitatene, ble jeg spart for mye tid ved å bruke Nettskjema.

Lydopptak registrer verbale utsagt, men ikke konteksten eller informantenes non-verbale utsagn. Notater om ytre forhold, forskerens iakttagelse og observasjoner underveis bør ifølge Dalen (2020, s. 56) nedtegnes så raskt som mulig etter intervjuene. Når intervjuene var ferdig, skrev jeg ned de umiddelbare inntrykkene fra intervjuene. Det ble forsøkt å notere ned stemning, troverdigheten ved uttalelser og andre observasjoner under intervjuet. Kvale og Brinkmann (2015, s. 208) hevder at det ikke er noen universell form for transkribering av forskningsintervjuer. De mener at forskeren må ta noen valg i forhold til om man skal ha med pauser, følelsesuttrykk som latter og sukk, og hvilke detaljer som skal med.

Transkriberingen er forsøkt gjort så ordrett som mulig, men uten bekräftelsesord (som ja, mm, etc.). Intervjuene ble transkribert 3 ganger og sluttproduktet ble skrevet på en enkel og tydelig måte der det var lettere å få en oversikt over utsagnene og temaene. Den første transkriberingen var som nevnt bare å rette opp feilene som kom i nettskjema (reinskriving), deretter ble det transkribert enda en gang da og da ble det tatt bort bekräftelsesord og temaer som ganske tydelig var irrelevant for forskningsprosjektet. Kvale og Brinkmann (2015, s. 212) problematiserer å utføre en korrekt transkripsjon. De begrunner dette med at det ikke er mulig å danne en sann, objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form. Videre mener de at forskeren skal stille seg spørsmålet om hva som er en nyttig transkripsjon for egen forskning.

5.4 Ethiske vurderinger

5.4.1 Forskerrollen

Dalland (2021, s. 64) mener at vi ikke starter med «blanke ark» når vi går løs på en oppgave. På forhånd har vi allerede tanker om temaet vi har valgt og hva vi tror vi vil finne ut. Dersom en er bevisst på den forforståelsen vi medbringer, er det lettere å skille den fra den nye forståelsen vi etter hvert får. Et intervju innebærer å bruke seg selv. Alt av informasjon passerer gjennom forskeren, og det er gjennom forskerens temperament at det som informanten har sett eller hørt, blir valgt til data. Dalland (2021, s. 64) skriver at det skjer alltid et utvalg, og valgene vi tar påvirkes av personligheten vår. Det vi bærer i ryggsekken vår av forhistorie, kunnskaper og holder virker inn på hvordan du i neste omgang tolker og bearbeider dine data. Med andre ord, det er ikke uvesentlig hvem du som skriver oppgaven er. Dalland (2021, s. 64) hevder videre at det er viktig å være klar over hvilke briller vi har på når vi ser på «problemet». Når en klar over forforståelsen og hvilke briller vi har på oss, kan forskeren møte feltet med «friske» øyne. På den andre siden mener Patton (1980) at dette ikke garanterer objektivitet.

Når en befinner deg som ansvarlig deltaker i feltet du skal undersøke, skriver Dalland (2021, s. 64) at du må innrette deg etter det og utnytte de fortrinn det gir, men redegjøre hva dette innebærer metodisk. På den andre siden må også den som kommer utenfra redegjøre for de begrensningene det innebærer. Videre skriver Dalland (2021, s. 64) at en kvalitativ tilnærming er en personlig utfordring. Med dette mener han at hele spekteret av data fra interaksjonen med deltakerne går gjennom den som utfører undersøkelsen. Forskeren blir et

instrument som fanger opp data, og for å være et godt «instrument» må forskeren gjøre prosessen både synlig og tilgjengelig for andre (Dalland, 2021, s. 64).

Forskningsprosjekter på alle nivåer preges ofte tidvis mangel på kontroll, at avtaler med informanter skjærer seg, at observasjonsøkter oppleves som fullstendig innholdsløs, at opptaksutstyr svikter, at folk man skal observere er mistenksomme og at fokusgruppe er sammensatt av likegyldige folk (Tjora, 2021). Tjora (2021) hevder at forskning i stor grad handler om å kunne håndtere slike uforutsette hendelser.

Tjora (2021) mener at det å være en god forsker krever spesifikke kunnskaper og ferdigheter, samt intuisjon og evne til improvisasjon, noe som utvikles ved erfaring og gjennom dialog med kollegaer, medstudenter, veiledere, kritikere og forskersamfunnet. Han mener videre at man i alle forskningsprosjekter må i noen grad justere kursen, og at dette like mye kan være et spenningsmoment som en kilde til frustrasjon. Gleden ved forskning er knyttet til denne spenningen, men også til å være en del av et stort fellesskap. Tjora (2021) skriver at gode diskusjonspartnere er ofte en forutsetning for gode analyser. For at man skal kunne involvere andre i egen forskning er man nødt til å dokumentere empirien så godt at diskusjonspartnere kan få mest mulig direkte innsyn i den empiriske analysen (Tjora, 2021).

NESH (2021) skriver at forskning skal organiseres og utøves forsvarlig, og at forskningsetikken er et verktøy for å sikre dette. Både forskere og forskningsinstitusjoner har ansvar for å ivareta forskningsetikken, men også andre forskningsaktører skal opptre i samspill med de forskningsetiske normene og retningslinjene. Videre legger forskningsetikkloven til grunn at *«forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.»* (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

Ifølge NESH (2021) har den enkelte forsker alltid ansvar for å opptre forsvarlig. Forskere har et ansvar i et bredt spekter av både roller og sammenhenger. Forskeren har blant annet et selvstendig ansvar når de utfører oppdrag eller deltar i samarbeid med eksterne partnere. NESH (2021) viser til at alle som utfører forskning har et ansvar for å ivareta forskningsetikken.

5.4.2 *Forskningsetiske hensyn*

Tjora (2021) mener at etiske betraktninger ligger implisitt i all forskning, uavhengig av de formelle juridiske kravene til forskning. Han viser til aspekter som tillit, konfidensialitet, respekt og gjensidighet vil prege kontakten vi har med intervjuobjektene og eventuelle kontaktpersoner. Hvordan vi oppfører oss blant folk påvirker kommunikasjonen, selv om vi skriver akademiske tekster «om» dem eller ikke. På denne måten oppstår det helt naturlig en forventning om at man gir noe tilbake til de «man forsker på», uten at dette er nedfelt i noen formelle retningslinjer for å være generelt gyldig (Tjora, 2021).

Tjora (2021) skriver at til er en selvfølgelig og implisitt side ved relasjoner og kommunikasjon i et samfunn der gjensidig respekt mellom aktørene forventes. Da den kvalitative forskningen ofte utføres ved hjelp av direkte kontakt med informantene, er vanlig høflighet et godt utgangspunkt for etisk god forskning. Samtidig viser Tjora (2021) til at samfunnsforskningen må formulere høyere krav enn dem som oppstår i de fleste sosiale situasjoner, da man går inn i andre folks arenaer og fordi resultater skal offentliggjøres. Generelle krav til etikk i samfunnsforskningen er formulert av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), som tar for deg blant annet personopplysninger, informert samtykke og retten til å trekke seg fra forskningsprosjekter (Tjora, 2021).

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) er et uavhengig og rådgivende organ, som har ansvar for å utarbeide nasjonale forskningsetiske retningslinjer. Forskningsetikk består av et sett grunnleggende normer som er utviklet over tid og forankret i det internasjonale forskerfellesskapet. Sannhetsnormen er ufravikelig i all vitenskapelig virksomhet. Sannhetssøken, sannhetsforpliktelse, redelighet og ærlighet er en forutsetning for forskningens kvalitet og pålitelighet (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

NESH (2021) viser til at retningslinjene er rådgivende og skal bidra til å utvikle forskningsetisk skjønn og refleksjon, samtidig avklare etiske dilemmaer, fremme ansvarlig forskning og forebygge uredelighet. Retningslinjene redegjør for ulike hensyn og forpliktelser, og utdyper forskerens, forskningsinstitusjoners og andre forskningsaktørers ansvar. NESH (2021) mener at retningslinjene bør ligge til grunn i hele prosessen av forskningsprosjektet, helt fra planlegging til gjennomføring til publisering og formidling.

De forskningsetiske retningslinjene gjelder all forskning, både i offentlig og privat regi. Det kan imidlertid være glidende overganger mellom forskning og andre former for kunnskapsproduksjon som kan ha andre formål, grader av frihet, systemer for kvalitetssikring og rutiner for publisering (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021). NESH (2021) hevder at det derfor er viktig at forskere og forskningsinstitusjoner presiserer hva som er forskning, og hva som er andre former for kunnskapsutvikling og kommunikasjon. Dersom analyser, utredninger og evalueringer er forskningsbaserte må en følge de forskningsetiske normene (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

Forskeren må ofte veie ulike hensyn opp mot hverandre. NESH (2021) mener derfor at det bør eksplisitt gjøres rede for valg og prioriteringer. Enkelte ganger det det tett forbindelse mellom ulike normer, mens i andre tilfeller kan ulike deler av retningslinjene stå i et motsetningsforhold. Det kan også oppstå forskningsetiske spørsmål som retningslinjene ikke tar høyde for. På denne måten må forskeren selv identifisere og vurdere etiske dilemmaer og utvise et reflektert og velbegrunnet skjønn (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

NESH (2021) deler retningslinjene i fem deler (A-E). Den første delen er forskerfellesskapet (A), som går ut på at forskere har et kollegialt ansvar overfor hverandre i forskerfellesskapet. Den andre delen er hensyn til personer (B) som omhandler at forskeren har et ansvar for alle som inngår i eller deltar i forskningen. Grupper og institusjoner (C) er den tredje delen, og omfatter at svakstilte og sårbare grupper kan ha særskilt behov for beskyttelse, og at det dermed kan være nødvendig å ta spesielle hensyn. Oppdragsgivere, finansiører og samarbeidspartnere (D) er den fjerde delen av retningslinjene, og handler om at forskere og forskningsinstitusjoner har forpliktelser overfor oppdragsgivere, finansiører og samarbeidspartnere. Den femte og siste delen er forskningsformidling (E), denne delen omfatter ansvaret som forskere og forskningsinstitusjoner har for å formidle vitenskapelige resultater, arbeidsmåter og holdninger fra egen og andres forskning, til resten av samfunnet.

5.4.2.1 Hensyn til personer

Forskere skal som hovedregel innhente et forskningsetisk samtykke til deltakelse i forskning. Det forskningsetiske samtykket skal være frivillig, informert og utvetydig, og det bør være dokumenterbart. Samtykket bør være dokumenterbart slik at forskerens ansvar blir tydeliggjort, samt at rettighetene til deltakerne blir sikret. Dette kan for eksempel utføres gjennom en samtykkeerklæring. Samtykke skal også være informert, som vil si at forskeren gir tilstrekkelig og forståelig informasjon om hva det innebærer å delta i forskningsprosjektet. Dette har som hensikt at deltakerne skal forstå hvorfor nettopp de blir spurt om å delta, hvilke opplysninger som blir samlet inn, hvordan og hva de brukes til og hvem som skal bruke dem (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

Forskeren skal også sikre at anonymitet blir ivaretatt dersom det er avtalt eller dersom andre hensyn tilsier det. Forskere må vurdere om det er nødvendig å beskytte forskningsdeltakernes identitet. Det er likevel en forskjell på å samle inn opplysninger anonymt og å anonymisere dem etter innsamling. Anonymisering innebærer å fjerne forbindelsen mellom personer og informasjon slik at opplysningene ikke kan spores tilbake til individet (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

Forskere skal behandle innsamlet informasjon konfidensielt dersom det er avtalt eller dersom det er nødvendig av andre grunner eller. Hvis forskere skal bruke informasjon som er samlet inn av andre under taushetsplikt, må de sikre at det foreligger fritak fra denne taushetsplikten. Forskeres troverdighet og deltakeres tillit til forskning er nært knyttet til denne konfidensialiteten. Noen yrkesgrupper har lovpålagt taushetsplikt fordi de får tilgang til informasjon i fortrolige situasjoner. Forskere må sikre at det foreligger dispensasjon fra taushetsplikten for at slike opplysninger kan benyttes i forskning (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), 2021).

5.5 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Ifølge Dalland (2021, s. 58) må det i enhver undersøkelse stadig tas valg. Det starter som regel med valg av tema for undersøkelsen, deretter valg av problemstilling, forskningsmetode, hvem eller hva som kan bidra til data, hvordan dataen skal samles inn og videre analyseres, vurderes og konkluderes. Til slutt kommer det til valg omkring formidling av resultatene.

Hvor godt vi har besvart problemstillingen vi har stilt, og i hvilken grad resultatet er holdbart eller gyldig. Dette er avhengig av hvor godt vi kan redegjør for de valgene vi har tatt i løpet av prosessen, og hvilken betydning de har hatt for resultatet (Dalland, 2021, s. 58).

Refleksjon over kvaliteten på forskningsprosjektet kan være viktig for forskeren ifølge Befring (2015). Dette innebærer å kritisk vurdere eget arbeid og forsøke å være mest mulig transparent gjennom hele forskningsprosessen. Dette er for at det skal være synlig for andre hva som er gjort og hvorfor man har kommet frem til akkurat dette. Kvalitetsvurderinger kan omfatte blant annet oppgavens reliabilitet og validitet, og etiske betraktninger over ulike deler av forskningsprosessen (Befring, 2015).

5.5.1 Reliabilitet og overførbarhet

Dalland (2021, s. 58) beskriver reliabilitet som et kriterium for kvalitet i forskning og handler om hvordan det arbeidet du har presentert er til å stole på. Dalland (2021, s. 55) skriver at presentasjonen av resultatene skal gjøres slik at det tillater kontroll, etterprøving og kritikk. Det omfatter at alt ved undersøkelsen som kan ha betydning for hvordan andre vil vurdere resultatet skal være med. Ifølge Dalland (2021, s. 58) danner redelighet grunnlaget for at leseren får tillit til undersøkelsen, og skal ha mulighet til å vurdere resultatene som er lagt frem, samtidig som de skal ta stilling til om de er tilstrekkelige for svarene som er gitt og de konklusjonene som er blitt trukket.

Selv om dataen i utgangspunktet er relevant, må de også være samlet inn på slik måte at de er pålitelige. Det betyr at de ulike leddene i prosessen må være frie for unøyaktigheter (Dalland, 2021, s. 58). Reliabilitet handler om hvorvidt man får samme resultat dersom man gjør de samme undersøkelsene gjentatte ganger. Høy reliabilitet betyr at undersøkelsens data er nøyaktige eller pålitelige. Selv om høy reliabilitet er nødvendig, er det ikke en tilstrekkelig betingelse for høy validitet (Grønmo, Dahlum, & Svartdal, 2024).

I et intervju kan det ligge mulige feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen. Hensikten med å trekke frem mulighetene for feil er å ikke ta motet fra den som skal i gang med en undersøkelse. Ved godt forarbeid og oppmerksomhet i gjennomføringen kan en del av de vanligste feilene reduseres (Dalland, 2021, s. 63). Kvale og Brinkmann (2015) skriver at en setning i skriftspråket kan skille seg fra en setning i talespråket, da man vanligvis snakker i

flytende, lange setninger. Jeg har gjennomgått transkripsjonene flere ganger for å forsøke å få en mest mulig nøyaktig presentasjon av funnene. Informantene var åpne, og mange fortalte fritt om temaer som opptok dem. Noen av informantene ga også beskrivelser på konkrete hendelser eller situasjoner.

Overførbarhet handler på sin side om at funnene har en gyldighet utover utvalget og konteksten, samt er relevant og anvendbar i andre situasjoner. I kvalitativ forskning er overførbarhet knyttet til om man kan kjenne igjen meningen, og om denne meningen gir innsikt av betydning (Drageset & Ellingsen, 2010). Selv om det kan være vanskelig å overføre dataen til alle andre situasjoner utover konteksten og utvalget, ser jeg likevel en overføringsverdi og en generell nytteverdi. Dette er et bredt tema som er blitt innskrenket til barnehagen, samtidig som det er veldig på dagsorden.

5.5.2 Validitet

Dalland (2021, s. 43) beskriver validitet som relevans og gyldighet. Det som måles, må ha en relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes. I samfunnsvitenskap dreier validitet seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det som den skal undersøke (Kvale & Brinkmann, 2015). Med andre ord viser validitet i hvilken grad undersøkelsens resultater gir grunnlag for å trekke gyldige eller holdbare konklusjoner om det som undersøkelsen har som formål å belyse (Grønmo, Dahlum, & Svartdal, 2024).

Grønmo (et.al., 2024) skriver at validitet skiller seg fra reliabilitet. Validitet blir brukt som kvalitetskriterium for både kvalitative og kvantitative data. Noen mener imidlertid at begrepet først og fremst er knyttet til kvantitative studier. Bruken av validitet som uttrykk for datakvalitet er noe ulik mellom kvalitative og kvantitative data. I kvalitative studier omtales validitet ofte som troverdighet. Validiteten er høy dersom man har data som gir troverdig informasjon om det som har til hensikt å studere (Grønmo, Dahlum, & Svartdal, 2024).

Kvale og Brinkmann (2015) viser til at forskningsprosjektet ikke gjengir selve virkeligheten, men representasjoner av den. På denne måten handler validitet om styrken og gyldigheten til et utsagn. Forskeren må tydeliggjøre sin rolle og egen tilknytning til det fenomenet som studeres slik at leseren skal kunne vurdere i hvilken grad det kan ha påvirket tolkningen av resultatene (Dalen, 2020). Maxwell (1992) trekker frem fem kategorier innenfor validitet som

er relevant i kvalitativ forskning. Kategoriene er bestående av deskriptiv validitet, tolkningsvaliditet, teoretisk validitet, generaliseringsvaliditet og evalueringsvaliditet.

Ifølge Maxwell (1992) kan deskriptiv validitet forstås som en nøyaktig beskrivelse av hvilke data som er samlet inn i forskningsprosjektet, samt fremgangsmåte. Dette omfatter dermed prosessen fra intervjuene, transkribering av lydopptak til hvordan presentasjonen av det endelige resultatet blir fremstilt. En kan bidra til å sikre forskningens kvalitet ved at det tilrettelegges for en så god og nøyaktig tolkning som mulig, samtidig som en gir en grundig redegjørelse for hvordan innsamlingen av data er gjort (Maxwell, 1992). For å styrke oppgavens deskriptive validitet har jeg lyttet til opptakene og gått gjennom transkripsjonene gjentatte ganger. På denne måten har jeg sikret best mulig at informantenes uttalelser blir korrekt gjengitt.

Tolkningsvaliditet handler om at informantenes egentlige meninger i kildematerialet blir tolket slik respondenten ønsket å formidle det (Maxwell, 1992). Forskeren forsøker å finne indre sammenhenger i datamaterialet. En forutsetning for tolkningsvaliditet er at det foreligger valide, rike og deskriptive beskrivelser fra informantene (Dalen, 2020). I løpet av intervjuene stilte jeg oppstillingsspørsmål, samtidig som at jeg tok lydopptak slik at jeg kunne fokusere på hvilke situasjoner og stemninger som uttalelsene ble gitt i. Jeg transkriberte også de første utkastene rett etter intervjuene slik at alt enda var relativt ferskt i minnet. På første intervju ga jeg ikke ut intervjuguiden da jeg ønsket mest mulig ærlige og spontane svar fra informantene. Dette kom med utfordringer rundt at informantene ikke forstod helt spørsmålene med en gang og trengte en del tid på å tenke hva de skulle svare. På det andre intervjuet ga jeg ut intervjuguiden på forhånd og det ble da mye mer flyt i samtalen. Jeg hadde likevel noen ekstra spørsmål som ikke stod i intervjuguiden som jeg skulle ta hvis det var tid og rom for det. Teoretisk validitet omhandler i hvilken grad mønstrene, begrepene og modellene forskeren benytter seg av og gir oss en forståelse av de fenomenene studien omfatter (Befring, 2014).

Jeg har brukt det som kalles for abduksjon i min analyse, som vil si at jeg har vekslet mellom empiri fra egne forskningsdata og relevant teori. Det er viktig at slike analytiske grep blir synliggjort ifølge Dalen (2020, s. 99). Jeg har forsøkt å vise tydelig skille mellom egen empiri, mine refleksjoner og annen forskning under analysekapittelet, samtidig som jeg har forsøkt å beholde teksten sammenhengene for en helhetlig forståelse.

Ved generaliseringsvaliditet referer Maxwell (1992) til i hvilken grad en kan overføre funnene til andre personer, tider eller steder enn dem som inngikk i studien. Det vil si i hvilken grad resultatene er overførbare til andre gruppen enn de som er forsket på. Selv om det kan stilles spørsmål ved generaliseringsvaliditet i kvalitativ metode, mener Befring (2014) at informantenes erfaringer og opplevelser gjenkjennes hos andre i lignende situasjoner og dermed ha en generell verdi. I dette forskningsprosjektet ble det, som tidligere nevnt, gjort to fokusgruppeintervjuer som inneholdt pedagogiske ledere, daglige ledere og fagpedagog på det ene, og det andre intervjuet inneholdt «de andre» som jobber under dem inne på avdelingene med ulike utdannings- og erfaringsbakgrunn. Informantene har gitt uttalelser som gjelder temaer slik de selv opplever det her og nå, og ut ifra den konteksten de er en del av. I det store og hele bildet er dette relativt få informanter, og det kan være problematisk å skulle med sikkerhet generalisere funnene til andre populasjonen av de som jobber i barnehage. Likevel viser flere av informantenes uttalelser å være sammenfallende, noe som kan tyde på at spørsmålene har vært både aktuelle og relevante. Funnene i dette forskningsprosjektet kan sees i sammenheng med lignende forskningsstudier som omfatter samme hovedtema som er tidlig innsats i barnehagen. Det kan derfor tenkes at resultatene som kommer frem her kan ha en viss overføringsverdi.

Evalueringsvaliditet handler om å vurdere informantenes uttalelser og å stille evaluerende spørsmål til datamaterialet (Maxwell, 1992). Evalueringsvaliditet er på lik linje med generalisering, ikke så mye brukt i kvalitativ forskning. Jeg har imidlertid, gjennom hele prosjektet, foretatt flere vurderinger som gjelder min rolle som forsker, datamaterialet som helhet og funnene i studien.

6. Funn og diskusjon

I dette kapitlet vil jeg presentere de aktuelle temaene ut i ra intervjuguiden og informantenes uttalelser, samt redegjøre for den tematiske analysen som er brukt. Temaene er valgt på bakgrunn av å kunne belyse problemstillingen på best mulig måte. Hvert hovedtema blir redegjort i et eget underkapittel, og deretter vil resultatene bli presentert, analysert, tolket og drøftet. Dette er for å skape en helhet i analysen slik at det blir tydelig hva som er tolket og drøftet. Informantenes utsagn blir vist frem og markert i form av sitater i kursiv med innrykk.

For å skille informantenes utsagn og samtidig ta hensyn til anonymitet, har jeg gitt dem fiktive navn.

For å få frem bredden og variasjonen i datamaterialet vil jeg presentere sitater som belyser innholdet som ble fremhevet av flere av informantene. Jeg har valgt å benytte meg fra sitater fra begge intervjuene, men som nevnt har jeg valgt ut sitater fra enkelte informanter, men som flere sa seg enig i eller som de senere henviste seg til. Jeg har gitt alle informantene anonymiserte navn, og vil variere mellom å kalle dem etter disse navnene og som informanter. Jeg vil også gi en samlet betegnelse når det gjelder gruppene som pedledere (pedagogisk leder) og daglige ledere.

6.1 Analyse av datamaterialet

6.1.1 Tematisk analyse

Etter en transkripsjon følger analysen av datamaterialet. Kvale og Brinkmann (2015, s. 219) beskriver analyse som å dele opp noe i biter eller elementer. Det transkriberte datamaterialet sammen med forskerens oppfatning av intervjuer danner grunnlaget for å utføre analysen. Analysens kvalitet er avhengig av flere faktorer, blant annet om forskerens håndverksmessige dyktighet, kunnskap om forskningstemaet, språklig sensitivitet og beherskelse av analyseverktøy. Analyseprosessen er kompleks og forutsetter at forskeren har god innsikt i hva som kreves for å utforme en god analyse av datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 222). Intervjuene har blitt analysert på bakgrunn av transkripsjonene og nedskrevne notater rett etter intervjuene. Som nevnt inneholder notatene blant annet stemning under intervjuene og opplevelse av samsvar mellom kroppsspråk og informantenes uttalelser.

Analysen skal bidra til å finne ut av hva intervjuet har å fortelle (Dalland, 2021, s. 94). Dalland (2021, s. 94) skriver at det er i tolkningen vi søker meningen i det vi har fått vite, og at derfor er viktig at en i analysen får frem innholdet i intervjuet på en mest mulig saklig måte. Grunnlaget for analysen legges allerede i intervjuguiden. Her kommer tankene om hva du ønsker å vite noe om frem og svarene fra intervjuet skal bidra til å belyse problemstillingen (Dalland, 2021, s. 94). Ifølge Dalland (2021, s. 94) kan en god analyse åpne for ulike fortolkninger. Videre viser han til at det å stadig veksle mellom analyse og tolkning er en del av kvalitetskontrollen.

Det finnes ulike former for analytisk tilnærming til datamaterialet. Ifølge Malterud (2020, s. 103) er den vanligste analysestrategien for data fra fokusgrupper tematisk analyse. Tematisk analyse innebærer å forenkle og sammenstille det transkriberte materialet (Befring, 2015, s. 114). Jeg har valgt å ta for meg en tematisk analyse da det viser til spesifikke temaer som representerer forskningsprosjektet. Gjennom analysen studeres informasjon om hvert tema fra samtlige informanter. På den andre siden har tematiske analyser fått kritikk for at de har vansker med å bevare et helhetlig perspektiv (Thagaard, 2013, s. 181). Thagaard (2013, s. 181) begrunner dette med at det er fordi man sammenligner deler av teksten fra informantene og de løsrives fra sin opprinnelige sammenheng. Det er derfor viktig at informantenes uttalelser sees i sammenheng med konteksten det er en del av (Thagaard, 2013, s. 181).

I tematiserte analyser knyttes kodeord til deler av datamaterialet som får frem meningsinnholdet i teksten. Deretter opprettes et passende antall kategorier som handler om det samme temaet (Thagaard, 2013, s. 182). Det er fire hovedkategorier, med påfølgende underkategorier, som jeg har særlig fokus på i forskningsprosjektet. Det er kompetanse i barnehagen, miljøet i barnehagen, samarbeid (foreldresamarbeid, samarbeid med barnevernet, internt samarbeid etc.), og ulike utfordringer i arbeidet knyttet opp mot dette temaet.

Thagaard (2013, s. 181) skriver at en i tematiske analyser gå i dybden på temaene og sammenligner informasjon fra deltakerne. Deltakerne har gjennom intervjuene stort sett besvart de samme spørsmålene, og intervjuguiden har hatt en systematisk struktur som har egnet seg for den systematiske kodingen i temasentrert analyse (Thagaard, 2013, s. 183). Thagaard (2013, s. 182) skriver videre at det kan bli uoversiktlig med for mange kategorier, samtidig som at det kan bli for tynne og mangelfulle analyser med for få kategorier. Hun mener også at målet er å finne et tilstrekkelig antall kategorier som ganger opp interessante variasjoner i datamaterialet.

6.2 Diskusjon av funn

6.2.1 Beskrivelse av kategorier

De fire overordnede kategoriene som det var fokus på under intervjuene er presentert i en tabell nedenfor. Ved å ta i bruk en tabell kan det bidra til at det er enklere for å lese av resultatene og få en oversikt over innholdet. Tabellen er delt inn i hovedkategorier og påfølgende underkategorier. Hovedkategoriene ble laget på forhånd i arbeidet med

intervjuguiden, mens underkategoriene kom til under analyseprosessen. Enkelte av underkategoriene faller under flere hovedkategorier, og underkategoriene vil i ulik grad redegjøres blant resultatene. Likevel er de oppført i tabellen for å gi en helhetlig forståelse over hvilke underkategorier som inngikk under den enkelte hovedkategori.

HOVEDKATEGORI	UNDERKATEGORI
<i>KOMPETANSE</i>	Begrepet sårbare barn Forebygging Kompetanseheving
<i>MILJØET I BARNEHAGEN</i>	Ved bekymring Forebygging Relasjonsarbeid
<i>SAMARBEID</i>	Foreldresamarbeid Samarbeid med barnevernet Samarbeid internt
<i>UTFORDRINGER</i>	Barnevernet Foreldresamarbeid Systemet (tid, økonomi og organisering)

Tabell 1.0 Beskrivelse av intervjuenes temaer og kategorier

6.2.2 Kompetanse

Denne kategorien ble dannet på bakgrunn av at jeg ønsket å finne ut av hva slags kompetanse de som jobber i barnehagen sitter med når det kommer til sårbare småbarn. I barnehagen jobber det mennesker med ulik utdanningsbakgrunn, og som sitter på ulik og essensiell kompetanse når det kommer til dette temaet. Som nevnt tidligere tilbringer barna, spesielt de minste, store deler av den tidligste fasen i livet sitt i barnehagen. Barnehagen tilhører det Bronfenbrenner kaller for mikronivået og er ofte en av de første betydningsfulle offentlige institusjonene man møter i livet (Bø, 2018, ss. 171-172). Forskningen til Granone (et al., 2022, s. 22) viser til at høy personalkompetanse i barnehagen er viktig for alle barn, men spesielt viktig for barn i risiko der en god barnehage kan gjøre en stor forskjell. På mange måter tilbringer barnet mer av sin våkne tid i barnehagen enn det de kanskje gjør hjemme sammen med foreldrene.

6.2.2.1 Sårbare barn

Innledningsvis i intervjuet ble alle spurt om hva de selv definerer eller hva de mener kjennetegner sårbare barn. Alle informantene pekte på at det er flere ting som de mener kjennetegner et sårbart barn, både når det kommer til atferdsproblemer, overgrep, funksjonsnedsettelse, og ulike faktorer hos foreldrene. Dette gjenspeiler det sosiale

felleskapsperspektivet ved at en ser på forklarende faktorer i barnets liv og omgivelser (Delås, 2018, s. 24). Anne (fiktivt navn) svarte følgende på spørsmålet:

«Det er jo litt vanskelig å si, men du ser jo på barna at det trenger gjerne litt ekstra omsorg. De trenger gjerne litt lenge tid å knytte seg til en fremmed voksen, for det er vi jo i begynnelsen, og da er det jo viktig det der med å trygge foreldrene, samtidig som vi trygger et lite barn.»

Informanten påpeker at i starten så er de voksne fremmede. Samtidig som at det er like viktig å trygge de voksne som det er å trygge barnet. Informanten viser til at når foreldrene er trygge og sikre på den voksne i barnehagen, er det lettere for barnet å også bli trygg. Ingrid viser til det samme med et eksempel:

«Egentlig kan vi jo si på mange måter at alle unger som begynner barnehagen er jo en form for sårbare. For klart, bare tenk selv da, som voksne, når du begynner ny jobb, så er du jo sårbar, og all den energien vi selv bruker i en ny jobb, eller på en ny avdeling, for å bli trygg og kan alt. Så tenk på de små da, de skal jo bare bli plassert blant masse fremmede. Og så bruker de masse energi på å bli kjent, det er jo sårbart.»

I dette sitatet viser Ingrid til at alle er sårbare starten, både voksne og barn. Og at det er viktig for de voksne å anerkjenne denne følelsen og respekterer barnets grenser, samtidig som en gir barnet tid til å bli trygg nok i eget tempo. For å kunne dette må de voksne ha kompetanse til å se og lese barnet ut fra mimikk og kroppsspråk, det er bare når en kan se hva barnet trenger at vi kan legge til rette for en god og trygg overgang fra hjemmet til barnehagen.

6.2.2.2 Forebygging og kompetanseheving

Forebyggende arbeid er en grunnleggende faktor i arbeidet i barnehagen. Prop. 73 L (2016-2017) viser til at det er essensielt at forebyggende arbeid blir prioritert. Det betyr at en i barnehagen må være oppmerksom på meldeverdige forhold (Utdanningsdirektoratet, 2019). Anne snakker om dette med at det å være påkoblet når en er på jobb:

«(...) det er det med trygghet og omsorg. For de minste der, at du har øynene med deg. Du må være på når du er på jobb, du må ikke sette deg i en krok og koble av.»

De minste barna har ikke språket til å kommunisere at det nødvendigvis skjer ting i hjemmet som ikke er greit. Det er da de voksnes ansvar og oppgave å lese barnet og dets oppførsel og reaksjonsmønster. Dette kommer også frem i rammeplanen for barnehager (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). I rammeplanen står det at personalet skal jobbe for at

barna skal bli sett, forstått, respektert og få den hjelpen de har behov for. Det betyr blant annet at personal må arbeidet målrettet for å skape et miljø som verdsetter barnas egne omsorgshandlinger, men også et miljø der de opplever forståelse, anerkjennelse og åpenhet, og ikke minst trygghet i de voksne på avdelingen.

«Du kan ikke stoppe det første overgrepet, men med åpenhet og trygghet kan du stanse det andre eller tredje. Det må skje et overtramp for at en skal forstå og kunne si at dette ikke er greit. Dette krever også at barna har en viss kunnskap» Ingrid.

Informantene snakket om at kunnskap er makt, og at kunnskap er forebygging. Dersom en har kunnskap om overgrep, er det lettere for barnet å gi beskjed dersom det forekommer. I barnehagens rammeplan (2017, s. 19) står det at barnehagen blant annet skal fremme danning, og læring. Barnehagen er en institusjon som må følge lover, regler og retningslinjer fra regjeringer. Utdanningsansvaret som barnehagen har, er med andre ord lagt på det Bronfenbrenner kaller eksonivå (Bø, 2018, s. 176). Det er tiltak som kommer fra arenaer som barnet selv ikke er til stede på, men som likevel har en påvirkning på barnet, som rammeplaner som kommer fra Regjeringen. Turid viser til det ansvaret barnehagen har fra øvre hold om å formidle kunnskap og læring, og hvor viktig dette er:

«(...) og at det er så viktig for unge å få den kunnskapen, og ikke bare om seksualitet og vold, men kroppen og følelser, men om meg og at jeg bestemmer over meg og min kropp, men en kan ikke bestemme alt i forhold til når du skal legge deg. Det går liksom grenser, og det er jo noe ungene trenger å lære.»

Sitatet understreker viktigheten av å lære unge mennesker ikke bare om seksualitet og vold, men også om kroppen, følelser og personlige grenser. Det fremhever behovet for at unge lærer selvstyring og forståelsen av at det finnes grenser for autonomi. For å utdype, sitatet antyder nødvendigheten av at unge mennesker får en omfattende utdanning om sine kropp og følelser, og understreker selvstyring og forståelse av grenser. Avslutningsvis reflekterer sitatet viktigheten av en flerfasettert tilnærming til utdanning av unge mennesker, noe som stemmer overens med Bronfenbrenners bioøkologiske modell ved å anerkjenne de forskjellige systemene og påvirkningene som bidrar til et barns utvikling og forståelse av komplekse temaer som seksualitet, vold, kroppsautonomi og følelser.

Makrosystemet omfatter kulturelle verdier, normer og lover (Bø, 2018, s. 177). Barnehagen opererer innenfor rammene av samfunnets verdier og lover som gjelder for barnas oppdragelse og undervisning. Barnehagens ansvar for å formidle kunnskap om kropp, følelser, seksualitet og vold er en viktig del av barnets utvikling og læring (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Gjennom Bronfenbrenners bioøkologiske modell kan vi se hvordan barnehagen må samhandle med og tilpasse seg de ulike systemene som påvirker barnet. Barnehagen må utvikle en helhetlig tilnærming som inkluderer samarbeid med foreldre, bruk av eksterne ressurser, tilpasning til samfunnsendringer og utvikling av et trygt læringsmiljø. Dette vil bidra til at barn lærer viktige ferdigheter og kunnskaper som vil hjelpe dem i deres videre utvikling. Vi kan si med dette at tidlig læring om disse viktige temaene bidrar også til den tidlige innsatsen og det forebyggende arbeidet som kommer med den nye barnevernsreformen.

«Men det er aldri nok. Vi går på kurs, og alle skal jo kunne heve kompetansen sin og være lystbetont til å øke sin egen kompetanse. Og ta initiativ til å lese seg opp på det som kan skje i en barnehage. Men det er aldri nok.»

Sitatet ovenfor er fra Ingrid. Dette sitatet peker blant annet på utfordringene med kontinuerlig kompetanseutvikling og læring innenfor barnehagesektoren, samtidig som det understreker en følelse av utilstrekkelighet til tross for innsatsen som legges ned. Det sosiale fellesskapsperspektivet handler om hvordan individer samhandler, lærer og utvikler seg innenfor en gruppe eller et samfunn (Delås, 2018, s. 24). Innenfor barnehagesektoren betyr dette hvordan barnehageansatte samhandler med hverandre, med barna og med foreldre og foresatte. For å sikre tidlig innsats, må barnehageansatte ha et kollegialt samarbeid. Dette omfatter deling av kunnskap og erfaringer gjennom daglige interaksjoner og formelle møtepunkter. Informantene på begge intervjuer delte at det er faste morgenmøter, de bruker personalmøter til å dele erfaringer og kunnskap, og at pedleder blir aktivt brukt for å diskutere saker eller vanskelige situasjoner som oppstår. Sitatet understreker videre at kurs og videreutdanning er viktig, men at det er den daglige utvekslingen og støtten fra kollegaer som skaper en robust læringskultur.

Samfunnet forventer at barnehagene tilbyr en høy kvalitet på omsorg og utdanning. Dette kommer som nevnt tidligere frem i rammeplanen for barnehager. Dette innebærer blant annet at ansatte må være godt utdannet og oppdatert på de nyeste pedagogiske metodene. Til tross

for kurs og videreutdanning, kan følelsen av utilstrekkelighet blant ansatte, slik det kommer frem i sitatet fra Ingrid, skyldes samfunnets stadig økende krav og forventninger. Sitatet til Ingrid reflekterer over en viktig realitet om at til tross for kontinuerlig innsats mot kompetanseheving, kan det føles som det aldri er nok. Ved å koble dette til tidlig innsats for sårbare småbarn gjennom det sosiale fellesskapsperspektivet, ser vi at en integrert tilnærming er nødvendig. Barnehager må fungere som et lærende fellesskap med sterke støttende relasjoner internt og med foreldre. Samtidig må samfunnet gi nødvendig politisk og økonomisk støtte. Dette helhetlig kan sikre at sårbare barn får den tidlige innsatsen som de trenger for å trives og for en gunstig utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017).

6.2.3 Miljøet i barnehagen

Ved hjelp av denne kategorien ønsket jeg å se på hva som skjer inni selve barnehagen, i miljøet, som kan bidra til tidlig innsats og oppdagelse av sårbare småbarn. Barnehageloven skal sørge for at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag. I rammeplanen for barnehager står det at alle ansatte har en plikt til å følge med på hvordan alle barn og barnehagen har det. Videre står det at barnehagen skal ha gode rutiner for å følge med, og at det alltid skal være en voksen til stede med barna. Det kommer også frem i rammeplanen at barnehagen skal møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse, samt sikre at barna får ta del i og medvirke i felleskapet. Forskningen til Granone (et al., 2022, s. 23) viser også til at barnehagen møter omtrent alle barn og har derfor en særlig viktig rolle i å fange opp barn i risiko tidlig.

6.2.3.1 Situasjoner som vekker bekymring

«(...) i garderobesituasjonen ser vi samspillet mellom foreldre og barn. Så jeg tror det er veldig viktig å være i garderoben, vi får mye informasjon ut fra dette samspillet i denne tiden.»

Sitatet ovenfor fra Hanne fremhever viktigheten av å observere samspillet mellom foreldre og barn i garderobesituasjonen i barnehagen. Informasjonen som barnehageansatte får fra disse observasjonene, kan være avgjørende for å identifisere behov for tidlig innsats.

Kronosystemet i Bronfenbrenners teori fokuserer på hvordan tidsmessige endringer og livshendelser kan påvirke barnets utvikling tidlig innsats er spesielt viktig for å støtte barnet gjennom disse endringene (Ringereide & Stai, 2022). Regelmessige observasjonen kan identifisere små problemer tidlig før de utvikler seg til større utfordringer. Observasjoner av

foreldre-barn-interaksjoner i dette garderobemiljøet kn gi direkte innsikt i barnets hjemmemiljø og eventuelle utfordringer de kan stå ovenfor. Tidlig innsats her kan dermed bidra til å redusere de negative effektene stressende livshendelser. Tidlig innsats handler også om å ha langsiktig perspektiv på barnets utvikling, hvor kontinuerlig støtte og oppfølging er nødvendig for å sikre barnets velvære gjennom de ulike fasene i livet (St.meld nr. 16, 2006-2007). Informasjonen som barnehageansatte får i garderobesituasjonen, kan gi en helhetlig forståelse av barnets behov og muligheter for støtte. Dette er også et resultat i Nilsen (2017, s. 190) sin doktorgrad, der informantene dro frem at det er særlig i bringe-/hentesituasjonen at de ansatte blir oppmerksomme på forhold som vekker bekymring.

«(...) vi følger jo med, spesielt i stallebordsituasjoner»

Sandra snakker videre om at de, i tillegg til å være observante i garderobesituasjonene, er særlig oppmerksomme i stallebordsituasjoner. Nilsen (2017, s. 192) viser til såkalte «konkreter», altså noe konkret som kan bekrefte bekymringen. I studien til Nilsen (2017, s. 193) snakker også disse informantene om at de ser etter fysiske bevis som en kan oppdage ved for eksempel skift. Ved å integrere det sosiale fellesskapsperspektivet og samfunnsperspektivet får vi en helhetlig tilnærming til barnets velferd (Delås, 2018, ss. 23-24). Hvis vi ser på sitatet gjennom det sosiale fellesskapsperspektivet, kan barnehageansatte bruke tiden i stallebordsituasjoner til å observere barnets atferd og emosjonelle tilstand. Daglig oppmerksomhet i stallebordsituasjoner kan gi barnehageansatte den informasjonen de trenger for å iverksette tidlige innsats når det er nødvendig. Gjennom samfunnsperspektivet ser vi at samfunnet har et ansvar for å sikre barnets velferd, og at barnehagen spiller en grunnleggende rolle i dette (Delås, 2018, ss. 23-24). Ved å følge med i stallebordsituasjoner, kan de ansatte identifisere tegn på omsorgssvikt og overgrep tidlig, og dermed iverksette nødvendige tiltak for å beskytte barnet.

«Og jeg tenker at vi er utrolig flinke til å ta vare på ungene, og være der for ungene, og vi gjør alt vi kan til det beste for ungene. Vi blir jo glad i disse ungene, så vi gjør jo alt for å skjerme dem, og gjør alt det vi kan når de er hos oss. Kanskje vi bør være flinkere til å slippe litt opp, og være enda flinkere til å si at her må vi få folk inn og få hjelp. Men det er jo skummelt, vi er jo redde for å miste disse barna. Erfaringen er at foreldrene tar de ut av barnehagen og flytter dem til en ny, og da har vi jo mistet dem.»

Sitatet fra Sandra viser til utfordringene ved når man er bekymret for et barn, men samtidig ønsker å beskytte dem. De ansatte i barnehagen skal skjerme barna fra skadelige påvirkninger og sikre et trygt miljø, samtidig reflekterer sitatet rundt at dette noen ganger kan begrense muligheten til å søke nødvendig ekstern hjelp. En helhetlig tilnærming som inkluderer både samfunnsperspektivet og det sosiale fellesskapsperspektivet, kan føre til utviklingen av et robust støtteapparat rundt barnet (Delås, 2018, ss. 23-24). Tidlig innsats må også være en del av denne tilnærmingen, med fokus på å identifisere og adressere behov så tidlig som mulig. Barnehagen må finne en sunn balanse mellom skjerming og åpenhet. Dette krever at de ansatte er godt rustet i å identifisere behov og har tilgang til nødvendige ressurser og støtteapparater. Med dette kan en si at gjennom å kombinere samfunnsperspektivet og det sosiale fellesskapsperspektivet, sammen med tidlig innsats, kan barnehagen bidra til å utvikle et støttende og utviklingsstøttende miljø for alle barn i henhold til rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017).

6.2.3.2 Relasjonsarbeid

«(...) vi er de nærmeste personene til barna bortsett fra mamma, pappa og kjernefamilien. Vi blir jo som en tredje forelder. Vi har jo også ansvar i å oppdra dem og vise dem hvordan vi skal være og hvordan vi skal oppføre oss.»

I Bronfenbrenners mikrosystem er nære relasjoner fundamentale for barnets utvikling (Bø, 2018, s. 173). I sitatet ovenfor fra Emma kommer det frem at de ser på seg selv som en «tredje forelder» og er derfor en viktig del av barnets nærmeste støttenettverk. Dette støttes også av flere andre av informantene. Alle pedlerne og styrerne i barnehagene diskuterte omkring når de tenkte at de kjente barnet godt, og de ble alle enige om at etter rundt 3 måneder er da de kjenner barnet ganske godt. De ansatte i barnehagen har en direkte og daglig innflytelse på barnet. Dette omfatter å veilede dem i oppførsel, interaksjon med andre og å utvikle sosiale ferdigheter. Sitatet speiler hvordan barnehageansatte ser på seg selv som en utvidelse av kjernefamilien. Dette samsvarer med Bronfenbrenners idé om at barn utvikler seg med når de har et støttende og sammenhengende mikrosystem (Bø, 2018, ss. 172-173).

Barnehagens rolle som en del av barnets nærmeste støttenettverk gir en tidlig inngang til tidlig innsats. Tidlig innsats prinsippet understreker betydningen av å gi barn et stabilt og støttende utviklingsmiljø fra en tidlig alder. Med utgangspunkt i sitatet til Emma, støtter dette opp mot

tidlig innsats ved å tilby trygghet, stabilitet og veiledning i barnets hverdagsliv. Sitatet støtter også opp under det ansvaret omkring å bidra til barnets helhetlige utvikling, noe som omfatter oppdragelse og sosialisering. Samlet sett understreker drøftingen av sitatet i lys av mikrosystemet hvordan barnehagenes rolle støtter opp mot prinsippene rundt tidlig innsats ved å tilby barnet et stabilt og stimulerende utviklingsmiljø for barnet.

«Vi blir jo kjent med dem og ser dem hver dag. Og vi merker jo hvis det er endringer hos noen. Hver en positiv eller negativ trend. De er jo ganske mange timer i døgnet i barnehagen. Det viktigste er jo at vi er til stede. Vi sitter og følger med på ungene. Vi får med oss det som skjer, vi får med oss endringer hos ungene, vi får med oss konflikter med ungene.»

Dette sitatet fra Anne fremhever nærheten de ansatte har til barna, samt deres evne til å observere og respondere på endringer i barnets atferd. Dette aspektet av relasjonsarbeid kan settes i sammenheng med Bronfenbrenners bioøkologiske modell, særlig mikrosystemet, som består av de nærmeste og de som har den direkte påvirkningen på barnet (Bø, 2018, ss. 171-172). Sitatet belyser viktigheten av relasjonsarbeid i barnehagen, og hvordan den ansatte gjennom daglig interaksjon og observasjon kan spille en avgjørende rolle i barnets utvikling. Denne evnen barnehagen sitter på er essensiell. Relasjonen gir innsikt i barnets humør, oppførsel og trivsel, noe som gjør dem i stand til å oppdage endringer tidlig. Denne kontinuiteten er grunnleggende for å etablere trygghet og stabilitet rundt barnet, noe som ifølge Bronfenbrenners teori er helt nødvendig og viktig for barnets utvikling (Bø, 2018, ss. 171-172).

Den relasjonen som sitatet sikter til, har også en innvirkning på barnehagens arbeid mot tidlig innsats. Sitatet viser til en evne som barnehagen besitter, nemlig evnen til å identifisere behov, tilpasse opplæringen og gi emosjonell støtte som fremmer barnets helhetlige utvikling. Den ansatte i barnehagen kan tidlig oppdage eventuelle avvik i barnets atferd eller utvikling ved hjelp av den daglige interaksjonen de har. Samtidig kan barnehagen iverksette tiltak raskere når utfordringene identifiseres tidlig. I tillegg tilbyr barnehagen og de ansatte en stabilitet og trygghet som er nødvendig for barnets emosjonelle og sosiale utvikling.

Sitatet illustrerer videre hvordan den ansatte i barnehagen, gjennom deres daglige tilstedeværelse og nære relasjon med barna, spiller en viktig rolle i mikrosystemet. Den ansattes evne og mulighet til å observere og gi støtte bidrar til barnets sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling. Dette i tråd med Bronfenbrenners bioøkologiske modell som legger vekt

på viktigheten av de umiddelbare omgivelsene og relasjonene i barnets liv (Bø, 2018, ss. 171-172). Gjennom denne kontinuerlige observasjonen og relasjonsarbeidet kan barnehagen sikre at sårbare småbarn blir oppdaget tidlig nok, slik at det kan bli gitt hjelp til riktig tid. Granone (et al., 2022, s. 22) henviser til internasjonal forskning som støtter opp under dette.

Forskningen understreker at stabile relasjoner med omsorgsfulle og lydhøre voksne, samt trygt og støttende miljø er grunnelementer for en god utvikling. Samtidig er barnets tidligste erfaringer med voksne en avgjørende faktor i barnets utvikling (Granone et al., 2022, s. 22).

6.2.4 Samarbeid

Med denne kategorien ville jeg få frem hvordan samarbeidet er med de ulike partene som barnehagen har en interaksjon med. Samtidig som jeg ville undersøke hvordan dette spiller inn på barnehagens evne og mulighet til å oppdage sårbare småbarn. Barnehagen samarbeider daglig med blant andre foreldrene, noe som kan gi gyldne muligheter til å sammen oppdage sårbarhet rundt barnet tidlig, slik at barnehagen dermed kan koble på andre aktuelle aktører, som barnevernet, om nødvendig for å sikre en sunn utvikling hos barnet. Samtidig ønsket at jeg å se på viktigheten rundt det å ha et godt samarbeid internt innad i barnehagen og på tvers av avdelingene. Forvaltningsrevisjonen (2023, s. 6) viser til at et godt felles grunnlag skaper forutsigbarhet for barnet og foreldrene, samt at det gir et felles språk på tvers av virksomhetene, noe som er en viktig faktor i samarbeid.

6.2.4.1 Foreldresamarbeid

«(...) for de leverer jo fra seg det dyrebareste de har, og de kjenner ikke oss heller i starten. Så det er jo klart at det er et stort skritt, spesielt for førstegangsførelde. Da er det spesielt viktig at vi har det gode samarbeidet og kommunikasjonen med foreldrene.»

Sitatet til Anne understreker betydningen av et godt samarbeid og god kommunikasjon mellom barnehagen og foreldrene, spesielt førstegangsførelde som kan oppleve overgangen til barnehage utfordrende. I lys av resiliensteorien viser dette hvordan trygge, støttende og sammenhengende relasjoner kan hjelpe både barnet og foreldrene med å håndtere stress og usikkerhet (2018, s. 39). Resiliens er ikke en medfødt egenskap, men en dynamisk prosess som utvikles over tid gjennom positive relasjoner og støttende miljøer (Borge, 2018, s. 39). På denne måten kan samarbeidet og støtten fremme utvikling av resiliens hos barna, dette ved å gi dem og miljøet rundt de verktøyene de trenger for å overkomme ulike utfordringer. Dette

kan virke som en beskyttelsesfaktor ved at barnet opplever trygghet i relasjonen med de ansatte i barnehagen (Borge, 2018, s. 40).

Når foreldrene overlever ansvaret for barnet sitt til barnehagen, kan dette ses på som en stressor og kilde til bekymring. Tillits- og relasjonsbygging mellom de ansatte og foreldrene kan derfor være avgjørende for å redusere stresset og usikkerheten foreldrene kan besitte. Regelmessig og åpenhet mellom foreldre og barnehageansatte, kan føre til at problemer eller bekymringer rundt barnet adresseres tidlig og effektivt, og dermed bidrar positivt inn mot barnets velvære og resiliens. Sitatet til Anne viser at relasjonen mellom de ansatte og foreldrene er helt nødvendig for å redusere stress både for foreldre og barn. Anne argumenterte med at dette fordi at barnet speiler foreldrene og foreldrenes atferd, og trygge foreldre ville gi tryggere barn, og dette ble også støttet opp av Turid som sa:

«(...) men hvis jeg som forelder da ikke føler meg trygg, så smitter jeg det over på barnet.»

Turid snakker videre om hvilken tidlige tiltak barnehagen tar i bruk for å styrke tidlig innsats og samarbeid med foreldrene:

«(...) også har vi jo hjemmebesøk. Altså der vi kommer til besøk hjemme hos barnet og foreldrene før de starter i barnehagen. Da får foreldrene og barnet et kjent fjes, og vi får et lite innblikk i samspillet i familien.»

Bronfenbrenners modell understreker hvordan forskjellige nivåer av miljøpåvirkninger samhandler for å påvirke barnets utvikling (Tetzchner S. v., 2019). Hjemmebesøk er en viktig praksis som kan styrke mikrosystemet. Ved å møte barnet og foreldrene i hjemmemiljøet, bygger barnehagen en tidlig relasjon med begge parter. Når barnet og foreldrene møter barnehageansatte i sitt eget hjem, som representerer en kjent og trygg omgivelse som regel, kan dette redusere potensielle overgangsproblemer. Barnet får et kjent fjes å forholde seg til allerede før barnehagestart og dette kan dermed redusere angst og usikkerhet.

Sitatet til Turid illustrerer at hjemmebesøk gir barnehageansatte muligheten til å observere barnets atferd og samspill i et allerede kjent miljø, noe som igjen kan avdekke tidlige tegn på sårbarhet. Hjemmebesøkene skaper en bro mellom hjemmet og barnehagen, noe som er grunnleggende for et sterkt mesosystem (Tetzchner S. v., 2019). Barnehagen får ved hjelp av

hjemmebesøk, innsikt i familiedynamikken og samspillet. Hjemmebesøk kan også gi en god føring for det videre samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene ved at foreldrene kan føle seg tryggere og mer komfortable med å sende barnet sitt til barnehagen når de har møtt personalet fra før.

Hjemmebesøk før barnehagestart er en praksis som kan styrke barnets overgang til barnehagen og fremme tidlig oppdagelse av sårbarhet. I lys av Bronfenbrenners bioøkologiske modell styrker dette mikrosystemet ved å etablere nære relasjoner og redusere overgangsrelatert stress (Ringereide & Stai, 2022). Det kan også bidra til en sterkere sammenheng mellom hjemmet og barnehagen. Gjennom tidlig intervensjon og tilpasset støtte kan barnehagen bidra til å fremme resiliens og positiv utvikling hos barnet, dette ved å identifisere og respondere på behov tidlig i utviklingsløpet.

6.2.4.2 Samarbeid internt

«At pedledere snakker med hverandre hvis det er noe vi må være ekstra obs på. Det er det å bruke hverandre, tror jeg også er kjempeviktig. Snakke sammen, bruke litt tid og mot våren med de som skal komme over på neste avdeling. Det er klart jeg tror det er viktig med at de begynner tidlig, og at man har overføringsmøter pedagog til pedagog.»

Sitatet fra Ingrid fremhever hvor viktig det er med kommunikasjon og samarbeid mellom pedagogiske ledere for å sikre en smidig overgang for barnet når de begynner på nye avdelinger. Dette er spesielt viktig for den tidlige oppdagelsen av sårbarhet og for å gi målrettet støtte. Ved å dele informasjon og samarbeide skapes et inkluderende og støttende miljø rundt barnets trivsel og utvikling. Denne tilnærmingen er også i tråd med det sosiale fellesskapsperspektivet, som vektlegger betydningen av sterke, positive relasjoner og samarbeid for å støtte barnets utvikling (Delås, 2018, s. 23). Dette støttes igjen opp av Turid som sa:

«Ja, jeg tenker at pedlederne har en dialog og snakker sammen i løpet av året. Sånn at den som er på store avdeling kan egen drøfte med den som er på liten avdeling i forhold til barn og ting du tenker på. Og der tror jeg du kan få fram mye også med å bare snakke høyt om barn. Hvis du kjenner på noe, men vet ikke helt hva, så kan en drøfting ha ganske mye å si.»

Sitatene til både Ingrid og Turid understreker at gjennom regelmessige samtaler, kan pedagogene dele observasjoner om barnets atferd og utvikling. Dette gjør det også mulig å fange opp subtile tegn på sårbarhet, og det kan sikre at tiltakene som iverksettes er konsistente og godt koordinerte. Dette bidrar videre til stabilitet og forutsigbarhet rundt barnet. Samarbeid og kommunikasjon mellom pedagogiske ledere er en essensiell faktor for å bygge et sterkt sosialt fellesskap i barnehagen. regelmessige drøftinger og overføringsmøter bidrar til kontinuitet i omsorgen og en helhetlig tilnærming til barnets utvikling. Dette reduserer risikoen for at viktige detaljer rundt barnet overses ved overgang av avdeling. Dette i samråd med det sosiale fellesskapsperspektivet der det er grunnleggende med sterke, støttende og inkluderende fellesskap (Delås, 2018, s. 23). Forvaltningsrevisjonens (2023, s. 6) sitt prosjekt viser også at det er viktig å skape rom for drøftinger og utveksling av erfaringer blant de ansatte.

«Men jeg synes en pedleder mot en pedleder kan drøfte case, for det handler jo om at man har samme briller. Her snakker vi om de som har en utdanning i en bagasje og kan drøfte. For å få veiledning av hverandre. Det skal jo ikke formuleres til hele barnehagen da, men jeg tenker pedleder til pedleder.»

I sitatet over er fra Ingrid, og her viser hun til at pedagogene har de samme faglige brillene og den samme faglige og pedagogiske sekken. Sitatet understreker betydningen av samarbeid og den faglige utvekslingen mellom pedledeerne i barnehagen. samarbeidet kan styrke det sosiale fellesskapet og sikre en høy kvalitet i pedagogisk praksis. Ingrid henviser til «å ha samme briller», og dette betyr at de med den samme felles pedagogiske bakgrunnen kan analysere situasjoner med et relativt likt grunnlag. Dette skaper en sammenheng og konsistent tilnærming til barnets utvikling. Samtidig påpeker Ingrid viktigheten av diskresjon ved at drøftinger som omhandler bekymringer rundt et barn ikke trenger å formidles til hele barnehagen. Det er viktig for å opprettholde et profesjonelt miljø hvor sensitive saker håndteres med respekt og ikke minst konfidensialitet. En slik tilnærming sikrer også at diskusjonene forblir faglige, uten unødvendig spredning av informasjon som kan skape misforståelser.

Fra et samfunnspektiv er det viktig at pedledeere samarbeider effektivt for å sikre tidlig oppdagelse og dermed tidlig innsats for sårbare barn (Delås, 2018, ss. 23-24). Ved at

pedledere deler sine observasjoner og drøfter caser sammen, blir de bedre rustet til å identifisere tidlige tegn på sårbarhet. Tidlig innsats kan redusere risikoen for at små utfordringer utvikler seg til større problemer senere i barnets liv. Dette har langsiktige positive effekter både for barnet og for samfunnet, ved at man kan minimere behovet for mer omfattende og kostbare tiltak på et senere tidspunkt.

6.2.5 Utfordringer

Dette temaet ble tatt med for å sette søkelys på hva barnehagen savner, eller tenker kunne vært bedre for at deres arbeid mot tidlig innsats kan bli styrket. Her kom det frem tydelige forskjeller i svarene fra pedlerne i det ene intervjuet og de «vanlig ansatte» i andre. Det kom frem i intervjuet at det er pedlerne og daglig leder som har det meste av samarbeidet med barnevernet og foreldre, og andre eksterne parter. De viste til utfordringer som det virket som ikke kom frem til andre ansatte. De «andre» ansatte som er under pedlerne så ikke noen utfordringer eller hadde selv vært borti noen utfordringer med barnevernet. Dette kan speiles igjen av det som ble drøftet tidligere rundt konfidensialitet og informasjonsdelingen i barnehagen.

6.2.5.1 Samarbeid med barnevernet

«Vi opplever at mange av foreldre har jo dårlig assosiasjoner med barnevernet. Den dårlige omtalen om barnevernet blir så stort fordi det kommer ut i aviser, også blir det veldig negativt. Barnevernet de kan jo ikke si noe, for de har jo en taushetsplikt, så da kommer kanskje ikke den siden fram.»

Turid snakker om at samarbeidet med barnevernet er preget av hva foreldrene allerede vet om barnevernet fra før av, og at dette som regel er negativt ladet. Dette spiller inn på samfunnets tillit til barnevernet og relaterte institusjoner som barnehagen. Å skape et trygt og støttende miljø i barnehagen er en viktig faktor for tidlig innsats. Foreldrenes negative oppfatning av barnevernet kan imidlertid påvirke deres villighet til å motta (frivillige) forebyggende tiltak som barnehagen tilbyr. Videre kan dårlige assosiasjoner med barnevernet føre til at foreldrene er skeptiske til barnehagens intensjoner når de blir bedt om å delta i møter eller samtaler som involverer barnevernstjeneste. På samme tid kan det også være utfordrende for barnehagen i deres arbeid med å formidle bekymringer til barnevernet. Dette er noe som bekreftes av de andre pedlerne og daglige ledere under intervjuet.

Barnehagen må aktivt jobbe mot å tydeliggjøre sin rolle som barnets støttespiller og ikke som en forlengelse av barnevernet. Erik støtter opp under dette og sier:

«(...) og jeg gir kunnskap til foreldre om at barnevernet er en bra ting å ha.»

Han forteller videre at de i oppstartssamtaler forteller foreldrene om hvem barnehagen samarbeider med og at barnevernstjenestene er en hjelpende instans som vil det beste for barnet. Dette kan være med på å redusere foreldrenes eventuelle frykt for barnevernet og bygge tillit. Ved å bygge sterke relasjoner og et støttende fellesskap, kan barnehagen bidra til å redusere stigma og sikre at barn i risikosituasjoner får den hjelpen de trenger så tidlig som mulig. Bronfenbrenner legger vekt på i sin teori at det er viktig med langsiktig tillitsbygging og det støtter opp under den jobben barnehagen nå gjør for å starte den tidlige tillitsbyggingen for å utvikle et konsistent og støttende utviklingsmiljø rundt barnet.

«Jeg tenker jo på det i forhold til når man har meldt til barnevernet, og vi har bedt om hjelp, og de har vært inne, og de har satt inn tiltak, og foreldrene blir forbanna, for vi har nærme forhold til dem, og så bytter de barnehagen.»

Sitatet kommer fra Turid og illustrerer en kompleks situasjon der barnehagens bekymringsmelding til barnevernet kan føre til negative reaksjoner fra foreldrene, som igjen kan ha negativ påvirkning på relasjonen mellom barnehagen og foreldrene. Som drøftet rundt tidligere er mikrosystemet til barnet de umiddelbare miljøene barnet lever i, som hjemmet og barnehagen. Bronfenbrenner legger til grunn at det er viktig at relasjonene innenfor mikrosystemet er harmoniske og nære og er essensielle for både barnets trivsel og utvikling (Bø, 2018, ss. 172-173). Konflikter innad i mikrosystemet kan med dette forstyrre denne relasjonen og dermed ha en negativ påvirkning på barnets trygghetsfølelse og stabilitet. Når barnehagen melder bekymring til barnevernet, kan dette føre til en konflikt med foreldrene og dermed påvirke relasjonene innenfor mikrosystemet. I lys av mesosystemet (Tetzchner S. v., 2019) er samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet kritisk når det kommer til tidlig innsats, men dette utfordres når foreldrene føler seg truet eller misforstått av barnevernets involvering. Turid fortsetter videre med å snakke om at taushetsplikten fra barnevernet sin side er en stor utfordring:

«Informasjonen stopper, ikke at vi trenger vite alt som skjer i hjemmet og alt det der, men det stopper, så vi føler vi står litt bundet på hender og føtter. Vi har på en måte hatt litt kontroll, så gir vi litt øver til noen andre, men så skjer det ting der, så gjør at foreldrene blir fly forbannet på oss, for vi er jo de stygge. Så vi treffer dem hver dag, og så sitter vi med ting som vi gjerne burde ha visst da. Jeg føler at det burde vært sånn at vi fikk en tilbakemelding, for ellers så vi blir vi jo stående litt rådvill.»

Sitatet illustrerer utfordringen med manglende informasjonsflyt mellom barnehagen og barnevernet, noe som kan ha en innvirkning på barnehagens evne til å støtte barnet og samarbeidet med foreldrene. Som vist til i tidligere kapittel, bygger de ansatte i barnehagen nære relasjoner til både barna og foreldrene. Dersom vi ser på dette på et mikronivå ut fra Bronfenbrenners modell kan vi se at når informasjonen stopper kan dette føre til misforståelser og mistillit, som igjen kan påvirke barnet emosjonelle og sosiale utvikling (Bø, 2018, ss. 172-173). For å ivare ta den emosjonelle tryggheten er det avgjørende at barnehagen kan opprettholde en stabil og forutsigbar relasjon med foreldrene, og dermed kan konflikter og misforståelser true dette og skape en utrygg atmosfære for barnet. Ingrid forteller også hvor tøft det kan være for personalet å stå i møte med foreldre der barnehagen har meldt:

«(...) og det hjelper ikke dette barnet, for vi trekker oss litt tilbake. Vi kan jo oppleve en personalsykemelding, for at det blir så tøft å stå i det, og det hjelper jo vertfall ikke disse sårbare barna.»

Eksosystemet inkluderer eksterne faktorer som indirekte påvirker barnet, som for eksempel barnevernets retningslinjer og praksis (Bø, 2018, s. 176). I lys av dette kan vi se at barnevernets taushetsplikt kan begrense informasjonsdelingen, noe som kan være en systematisk barriere for et effektivt samarbeid for begge parter. Dette kan også opptre som et hinder for barnehagen i å utføre et best mulig arbeid. Selv om barnet ikke er i direkte kontakt med disse faktorene, har de en betydelig innvirkning på barnets mikrosystem gjennom deres effekt på de nærmeste miljøene barnet lever i, som i barnehagen og familien.

Samtidig er barnevernets taushetsplikt en nødvendig og lovpålagt praksis for å beskytte om sensitiv informasjon om barn og familier. Denne konfidensialiteten kan imidlertid skape store utfordringer for barnehager som er avhengige av informasjonen for å kunne gi best mulig omsorg og støtte. Barnevernet kan ofte være begrenset i hva de kan dele med barnehagepersonalet, og dette kan medføre til at barnehagen mangler viktig innsikt i barnets situasjon og de tiltakene som er satt inn, noe som gjør det vanskelig for barnehagen å tilpasse

omsorgen deretter. Når barnehagen ikke får tilbakemelding om barnevernets vurderinger og tiltak, kan de føle seg ute av stand til å gi adekvat støtte og oppfølging. Et resultat av dette kan være svekket effekt av tidlig innsats ettersom at barnehagen nødvendigvis ikke har den fullstendige oversikten over barnets utfordringer eller fremgang. I sitatet til Turid viser hun også til at dette har en negativ effektiv på barnehagens relasjon til foreldrene, og hun snakker videre om at det går hardt utover personalet som må stå og møte disse foreldrene hver dag etter å ha meldt bekymring.

«Hvis det hadde vært tilstedeværelse av noen fra barnevernet i barnehagen, som jeg hadde hatt et fjes på og som jeg hadde blitt kjent med, da, mener jeg, jeg hadde hatt mye lettere for å snakke om saker etter hvert. Om det ikke er en gang i uka, for det går jo på ressurser, men hvis man kunne hatt en fast dag i måneden, der en representant fra barnevernet kom og hadde kontortid, og satt og jobbet i de ulike barnehagene, sånn som PPT gjør.»

Videre tar Turid og noen av de andre pedlerne opp ideen om å ha en representant fra barnevernet til stede barnedagen på faste tidspunkter. Dette kan også analyseres innenfor rammen av Bronfenbrenners bioøkologiske modell, som vektlegger viktigheten av samspillet mellom de ulike miljøene og systemene i barnets utvikling (Bø, 2018, s. 173). På et mesosystem kan regelmessig tilstedeværelse av barnevernet i barnehagen ha positiv effekt på samarbeidet mellom barnevern og barnehage (Tetzchner S. v., 2019). Dette skaper et sterkere nettverk som støtter om barnet og kan bidra til en mer helhetlig tilnærming til barnet og dets utvikling.

På et eksosystem kan inkorporeringen av barnevernsrepresentanter i barnehagemiljøet bidra til bedre integrasjon av barnevernets tjenester i barnets hverdag (Bø, 2018, s. 176). Dette kan også bryte ned systematiske barrierer som begrenser en effektiv informasjonsutveksling. Redusert byråkrati og raskere responstid på bekymringsmeldinger kan for eksempel oppnås gjennom regelmessig tilstedeværelse, og vil med dette styrke barnehagens evne til tidlig innsats. I lys av makrosystemet kan tilstedeværelse bidra til å forebygge de negative oppfatningene av barnevernstjenestene blant foreldre og barnehagepersonell (Ringereide & Stai, 2022). Dette kan redusere stigma og øke villigheten til å samarbeide med barnevernet, da det, som Turid viser til, blir mindre skummelt når man har et ansikt å forholde seg til.

Gjennom en tidsdimensjon i kronosystemet kan vedvarende praksis med barnevernsrepresentanter i barnehagen, over tid, føre til varige forbedringer i hvordan tidlig

innsats utføres. Over tid kan dette dermed resultere i et bedre utviklingsutfall for barna. Samtidig vil systemet være mer fleksibelt og tilpasningsdyktig til endringer og behov som oppstår i barnets liv og utvikling.

Med utgangspunkt i sitatene, kan vi se at barnehagens arbeid med tidlig innsats og deres forhold til både foreldre og barnevernet, påvirkes i stor grad av systemiske barrierer i eksosystemet (Bø, 2018, s. 176). Taushetsplikten er dratt frem som en stor hindring og at den manglende samordningen kan hindre et effektivt samarbeid og god informasjonsflyt, som igjen er avgjørende for å kunne gi barn den nødvendige omsorgen de trenger og barnehagens arbeid mot tidlig innsats. Samtidig har drøftingen vist at en fast tilstedeværelse av barnevern i barnehagen, potensielt kan bidra til å styrke samarbeidet på alle nivåer av barnets miljø. Dette kan bidra til en mer integrert tilnærming til barnets omsorg og utvikling, sikre raskere og mer effektive tiltak ved behov, og overvinne mange av de systematiske barrierene som i dag kan være et hinder i effektiv tidlig innsats.

6.2.5.2 Foreldresamarbeid

«For i vårt yrke er vi helt avhengige av godkjenning og samarbeid. Hvis de ikke godkjenner hjelp, eller ikke vil ha hjelp for dette, så lar vi dem få prøve ganske lenge før vi blir så bekymret. Man har jo situasjoner i begge barnehager, der man kanskje burde hatt frivillig hjelp, i fra ulike etater, men de vil ikke. Det er jo også en vanskelig ramme for oss å forholde oss til, for det er så frivillig basert. Vi skal ha et bra samarbeid med foreldrene, men det er veldig mye foreldre styrt, vi står litt sånn...»

I sitatet snakker Ingrid om utfordringene som barnehagepersonellet møter når de må navigere foreldre som er motvillige til å motta hjelp fra barnevernet eller andre etater. Dersom vi knytter resiliensteori til de utfordringene som kommer frem i sitatet, kan vi utforske hvordan barnehagepersonalet, foreldrene og eksterne etater kan bidra til å styrke barnets motstandskraft. Resiliensteori understreker viktigheten av beskyttelsesfaktorer som støttende relasjoner, positive rollemodeller, og tilgang til ressurser som kan hjelpe barnet med å komme gjennom vanskeligheter (Borge, 2018, ss. 39-40). Når vi anvender denne teorien på sitatet, blir flere nøkkelfaktorer identifisert.

Barnehagepersonalet stiller blant annet en kritisk rolle som stabile voksne i barnets liv. Når de har mulighet til å samarbeide tett med eksterne etater som barnevernet, kan de sikre at barnet

får den nødvendige hjelpen som det er behov for tidlig. Det er også gunstig at barnehagen fremstår som en trygghet for barnet for å spille en rolle som beskyttelsesfaktor. Samtidig er foreldrene sentrale aktører i barnets liv og har en innvirkning på barnets motstandskraft. Å jobbe med foreldrene for å deres godkjenning og samarbeid er derfor avgjørende, men dette kan være problematisk i praksis slik som sitatet viser til. Likevel er det viktig å jobbe mot å endre de negative oppfatningene av barnevernet. Barnehagen kan være en brobygger ved å vise hvordan barnevernet kan være en støttepartner, snarere enn en trussel. Ved å bruk resiliensteori kan vi forstå hvor viktig det er å ha støttende relasjoner og tilgang til ressurser for å bygge barns motstandskraft mot utfordringer (Borge, 2018, s. 39). Sitatet peker på nødvendigheten av godt samarbeid mellom barnehagen, foreldre og barnevernet for å sikre tidlig innsats og støtte til sårbare barn. Emma viser til en utfordring der barnehagen og foreldrene har ulikt syn på barnets utfordringer:

«Det er klart at ikke alltid foreldrene ser ungen på samme måte som vi. De ser kanskje ikke den utfordringen og de problemene ungen har på samme måte. Så da kan det jo være en utfordring med de samtalene. Det er viktig. Vi skal jo alltid prøve å skape en god relasjon og god dialog, men det er bare så mye vi kan gjøre fra vår side.»

For å drøfte sitatet opp mot det sosiale fellesskapsperspektivet og samfunnsperspektivet (Delås, 2018, ss. 23-24), kreves en nærmere analyse av hvordan barnehagen samhandler med foreldrene og samfunnet for å fremme barnets utvikling og velvære. Fra et sosialt fellesskapsperspektiv handler det om å bygge et støttende og inkluderende miljø rundt barnet. En god relasjon og dialog med foreldrene og barnehagen er essensielt, og noe flere av informantene har påpekt. Sitatet peker på utfordringen med at foreldrene ikke alltid ser barnet på samme måte som barnehagepersonalet gjør. Dette kan skyldes ulike perspektiver eller mangel på informasjon. Anne støtter opp mot sitatet til Emma og viser til at effektiv kommunikasjon er nøkkelen til å overkomme misforståelser, men at de nødvendige samtalene kan være ubehagelige og vanskelige å utføre. I lyd av et sosialt fellesskapsperspektiv er det viktig med en felles målsetting. Det er grunnleggende at både foreldre og barnehagepersonell jobber mot de samme målene for barnets utvikling. Dette innebærer å sette klare, felles mål for barnets læring og utvikling, og å samarbeide for å nå disse målene.

Fra et samfunnsperspektiv kan vi se hvordan barnehagens rolle og samarbeid med andre samfunnsaktører påvirker barnets utvikling og velvære. Barnehagen er en del av det større samfunnssystem som inkluderer helsevesenet, barnevernet, skolesystemet og andre sosiale tjenester. Effektivt samarbeid med disse aktørene er nødvendig for å sikre at barnet får en helhetlig støtte. Som nevnt i sitatet til Ingrid tidligere, kan foreldrenes negative oppfatning av barnevernet påvirke deres vilje til å samarbeide. Barnehagen bør derfor jobbe med å formidle hvordan samarbeid med disse aktørene kan være til barnets beste, og hvordan deres rolle er å støtte, ikke å straffe, familier.

Sitatet belyser en viktig utfordring i barnehagens arbeid med barn og deres foreldre: ulik oppfatning av barnets behov og utfordringer. Fra et sosialt fellesskapsperspektiv er det essensielt å bygge gode relasjoner og god kommunikasjon for å sikre at både foreldre og barnehagepersonalet kan jobbe sammen mot felles mål. Fra et samfunnsperspektiv er samarbeid med andre samfunnsaktører tilstrekkelige ressurser avgjørende for å støtte barnets utvikling på en helhetlig måte (Delås, 2018, ss. 23-24). Barnehagen spiller en kritisk rolle som brobygger mellom hjemmet og samfunnet, og må derfor være proaktiv i å etablere tillit og forståelse på tvers av disse arenaene.

6.2.5.2 Systemnivå

I intervjuet med pedlerne og daglige ledere ble det tatt opp utfordringer knyttet til systemet som er i dag. Ingrid forteller om at de har hatt hendelser der barnehagen har fått inn barn der de har merket at det er noe som ikke stemmer med familien, og at det senere viser seg at de har en barnevernssak inne. Dette kom derimot ikke frem før dette ble tatt opp fra barnehagens side:

«(...) , men det er systemet da. For vi har jo hatt barn som kom fra et annet sted i landet. Der at det tok oss ganske lang tid før vi merket at det var noe som ikke stemte, og da tok jeg jo en telefon, og det ble jo drøfta anonymt. Med litt sånn kontroll fra barnevernet så viste det seg at det var en sak fra en annen kommune, der hun hadde byttet plass, og fått ny mann og nytt barn, men hun hadde allerede mista det barnet hun hadde i den andre kommunen (...).»

Sitatet belyser en viktig utfordring knyttet til systematisk svikt i kommunikasjon og informasjonsflyt mellom ulike nivåer i barnets økologiske system, spesielt mellom barnehage og barnevern. I sitatet kommer det også frem at barnet det er snakk om har skiftet miljø og at

barnehagepersonalet brukte lang tid på å oppdage at noe var galt. Dette understreker viktigheten av at barnehagen, som en del av barnets mikrosystem, er observant og raskt oppdager når et barn viser tegn til utfordringer. Likevel snakker Ingrid videre om at man begynner på nytt igjen når barnet blir flyttet til en annen barnehage, og det tar mye lenger tid for barnet å få den hjelpen som den har behov for. Dette henviser til at interaksjonen mellom mikrosystemene må være til stede, og at det er et klart behov for at det forekommer bedre kommunikasjon mellom barnehagen og barnevernet i slike situasjoner. Hadde mesosystemet vært bedre integrert, kan det tenkes at situasjonen rundt barnet hadde vært oppdaget tidligere og det kunne blitt satt inn riktige tiltak tidligere (tidlig innsats).

Det kommer deretter frem at sårbare barn er en jobb som krever mye fra de ansatte. Spesielt, henvisning til sitatet tidligere, at de må begynne helt på nytt igjen med nye barn og uten noe bakgrunnsinformasjon om det foreligger noe inne fra før. Tuva forteller dermed at:

«(...) sårbare barn, det kommer jo på en måte i tillegg til den jobben du allerede har. Vi har jo alle de andre ungene her også.»

Dette sitatet fremhever en viktig faktor både fra et sosialt fellesskapsperspektiv og et samfunnsperspektiv (Delås, 2018, ss. 23-24). På den ene siden må barnehagene håndtere behovene til sårbare barn uten å neglisjere de andre barna, noe som krever både god balanse og tilstrekkelig med ressurser. På den andre siden må samfunnet forstå og støtte barnehagens kritiske rolle, både gjennom ressursallokering og ved å anerkjenne betydningen barnehagen spiller inn på tidlig innsats og forebyggende arbeid. Ved å adressere disse utfordringene på et helhetlig nivå, kan vi sikre at alle barn får den støtten og omsorgen de trenger for å trives, men også for å utvikle seg slik som de skal. I forlengelsen av det Tuva sa, forteller Sandra videre om hvordan samvittigheten også spiller inn:

«(...) men det er jo litt det at vi er mennesker vi også. Vi har jo bare den tiden vi er på jobb, og det vi klarer å rekke øver i den tiden. Og vi får jo bare mer og mer ting som vi skal gjøre. Og da er det litt sånn, ok, prioriteringer. Og jeg ønsker jo å være mest mulig med ungene, men jeg har jo masse andre ting som jeg skal gjøre. Og det er jo på en måte det som er essensiell utfordring.»

Sitatet til Sandra belyser enda en sentral utfordring i barnehagesektoren. Nemlig å balansere tiden mellom direkte interaksjon med barna og de administrative oppgavene. Flere av pedlerne uttrykte i løpet av intervjuet at de ønsker å bruke mest mulig tid sammen med

barna, noe som er avgjørende for å bygge et sterkt sosialt fellesskap. Direkte interaksjon og samhandling med barna er viktig for å utvikle trygge relasjoner, støtte barnets sosiale og emosjonelle utvikling, samt å sikre en positiv barnehageopplevelse både for barnet, men også for foreldrene. Fra et samfunnsperspektiv reflekterer sitatet rundt de fortsatt økende kravene og forventningene til barnehagen og pedlerne. Arbeidspresset og de mange oppgavene som må håndteres og gjennomføres, viser til behovet for tilstrekkelige ressurser og støtte fra samfunnet. Det viser til at det er nødvendig med politiske tiltak som sikrer nok ansatte i barnehagene slik at pedagogene kan få tid og rom til å utføre det administrative på en god og balansert måte. Dette er noe Ingrid viser til når hun snakker om den økonomiske delen:

«Med økonomien og, sånn at det er nok ansatte i barnehagen, sånn at du beholder de gode voksne på sikt i barnehagen. Sånn du opparbeider tidsforholdet både til foreldre og til ungene, det er alt, alt henger sammen»

Informantene viste til at høyt arbeidspress kunne føre til langtidssykemeldinger og at gode ansatte slutter. For barnets beste, men også for foreldrene, er det viktig å jobbe for at en får en høy kvalitet på arbeidet i barnehagen, men også for å beholde en kontinuitet og stabilitet. Når ansatte blir værende over lengre perioder, har de muligheten til å bygge dype, tillitsfulle relasjoner med både barn og foreldre. Slike relasjoner bidrar til å styrke det sosiale fellesskapet, da barna opplever trygghet og stabilitet i deres hverdag, og foreldrene føler seg mer involvert og trygge på at barna deres får god omsorg.

«Vi som styrere er på styresamlinger, der vi får beskjed om at det er regnsparinger overalt, dere må prøve å jobbe med dette selv (...).»

Turid sitt sitat like over viser til presset som styrerne får i forhold til økonomi og å arbeidspresset i barnehagene. Samlet sett viser sitatet til hvordan beslutninger som tas på samfunnsnivå kan påvirke både det sosiale fellesskapet blant de som jobber i barnehagen, og samfunnet som enhet. Dette understreker viktigheten av å vurdere konsekvensene av slike beslutninger både for de direkte berørte og for samfunnet generelt. Manglende støtte fra overordnede kan også påvirke arbeidsmiljøet negativt, ved at styrerne kan føle seg overarbeidet eller overveldet av oppgaven med å håndtere regnsparinger på egenhånd. Det at det må bedrives med regnsparinger hele tiden kan føre til en svekkelse av barnehagens

infrastruktur ved at det blir mangel på nødvendige ressurser. Turid fortsetter med å fortelle om hvor viktig det er at barnehagen blir et større satsningsområde i samfunnet og i politikken:

«Det er jo, om du tenker økonomi, fra høyere hold, at de må ha «alt inn» i barnehagene og det er jo det som er veldig viktig på barnehageområdet. For det er jo i de seks første årer det skjer den viktigste utviklingen og det danner grunnlaget for resten av livet, og det med jernbygging og alt det, det skjer så mye. Så jeg ønsker at alle har ser viktigheten med å putte penger og ressurser og alt inn i barnehagen og ta det før de kommer på skole.»

Som konstanter tidligere, er de første årene av et barns liv helt avgjørende for deres kognitive, sosiale og emosjonelle utvikling. Dette er også noe som støttes opp av forskningen til Grannone (et al., 2022), der det blir forsket på hvor viktig de 1000 første dagene i barnets liv er. Å investere i barnehager kan derfor sees som en investering i også barnets fremtidige evner og livskvalitet. Ved å tilrettelegge for en høy kvalitet på barnehagene, kan samfunnet potensielt redusere kostnadene som er knyttet til senere tiltak for å adressere sosiale, emosjonelle eller akademiske utfordringer som kan oppstå dersom barn ikke får tilstrekkelig støtte i tidlig barndom. I lys av dette kan man argumentere for at tidlig innsats i barnehager ikke bare er viktig for den enkeltes barn utvikling, men også for samfunnets fremtidige bærekraft. Det understreker behovet for å prioritere ressurser og innsats på dette området for å sikre at alle barn får den beste starten på livet og en mulighet til å realisere sitt fulle potensiale.

Avslutningsvis, kan vi nå si at balansen mellom tiden brukt på direkte samhandling med barna og de administrative oppgavene er en essensiell utfordring for pedagogene. For å støtte et sterkt sosialt fellesskap i barnehagen er det nødvendig med tilstrekkelig ressurser og et støttende og stabilt arbeidsmiljø. Fra et samfunnsperspektiv er det avgjørende å anerkjenne og verdsette barnehagearbeidernes betydning, samt å investere i bedre arbeidsvilkår for pedagogene. Sitatene ovenfor belyser ikke bare viktige aspekter ved det sosiale fellesskapet i barnehagen, men også de bredere samfunnsmessige implikasjonene av tilstrekkelig økonomiske investeringer i barnehagesektoren. Nok ansatte og muligheten til å beholde gode medarbeidere over tid er grunnleggende for å skape et trygt, støttende og effektivt læringsmiljø. For å oppnå dette kreves det tilstrekkelige økonomiske ressurser og en forståelse av barnehagens betydning for samfunnets langsiktige utvikling. Dette vil ikke bare gagne barna og deres familier, men også bidra til et mer stabilt og velstående samfunn som

helhet. Dette støttes opp at tidlig innsats allerede tidlig i barnehagen vil spare både barnet og samfunnet for ressurser og tid.

7. Avslutning

I Dette kapitlet vil jeg presentere en oppsummert og komprimert besvarelse av hovedfunn i forskningen med bakgrunn på studiens problemstilling. Avslutningsvis vil jeg beskrive noen refleksjoner, særlig rundt kritiske innvendinger til egen forskningsstudiet, og muligheter for veien videre av studien.

7.1 Hovedfunn

Oppgavens problemstilling er som følgende; «*Hvordan kan barnehagen bidra til tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn?*».

Mine funn viser at barnehagen er en viktig institusjon for å bistå i samfunnsoppdraget rundt tidlig innsats. Det er i de 6 første årene at den viktigste utviklingen i barnets liv skjer, og det i nettopp disse årene at barnet vanligvis oppholder seg i barnehagen. Informantene forteller om hvor tett de jobber på hvert enkelt barn og familier, og viser til at de allerede etter tre måneder vil selv si at de kjenner barnet ganske godt til å begynne å merke om noe ikke stemmer.

Barnehagen jobber grundig opp mot å gi barnet og foreldre en trygg barnehagestart og starter allerede relasjonsbyggingen tidlig ved hjelp av hjemmebesøk og oppstartssamtaler.

Informantene kommer med flere begrunnelser på hvorfor akkurat barnehagen er så viktig for å kunne bidra til tidlig innsats. Flere av informantene trekker frem at de har gode muligheter til å observere samhandlingen mellom foreldre og barnet i levere-/hente-situasjoner. Andre peker på at barna tilbringer såpass mye tid i barnehagen, at dette gir gode muligheter for å bli godt kjent med barnets reaksjonsmønstre og atferd. Det brukes mye ressurser på kurs og opplæring slik at en skal være best mulig rustet til å oppdage sårbarhet hos barn. Samtidig er det tilrettelagt for et godt internt samarbeid mellom pedagoger slik at en skal ha noen å støtte seg på i saker der en kan være usikker. Informantene trakk også frem at barnehagen er viktig og trygg plass for både foreldre og barn, samtidig som det fremstår som en plass der foreldrene kan komme å betro seg til de ansatte for hjelp og støtte. Informantene henviste

også til at de fokuserer på å gjøre det beste for barna og at de strekker seg langt for å kunne tilrettelegge for et godt oppvekst- og utviklingsmiljø for barnet.

Likevel viser informantene til at det foreligger noen utfordringer som hemmer deres evne til å oppdage sårbarheten tidlig nok. Her var det som nevnt pedagogene og daglige ledere som hadde erfart disse utfordringene, mens «de andre» hadde ingen utfordringer å komme med eller så noen problematiske faktorer i samarbeidet med eksterne etater eller med foreldre. Det skal nevnes at det er pedlerne og daglige ledere som har ansvaret for kontakten og samarbeidet med eksterne og foreldre. En gjentakende utfordring som ble trukket frem var taushetsplikten. Dette ble sett på som et hinder i både samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet, og samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. Etter meldt sak fortalte informantene om at de gjerne følte seg etterlatt og måtte stå og håndtere sinte og frustrerte foreldre i etterkant av barnevernets involvering. Dette hadde ikke bare innvirkning på forholdet mellom ansatte og foreldre, men påvirket også avdeling generelt. I verste fall kunne det å involvere barnevernet føre til at foreldrene byttet barnehage, og som gjorde at barnehagen gjerne holdt litt igjen og skjermet barna kanskje lengre enn de burde. Utfordringer på systemnivå ble også trukket frem som en stor faktor som kan hemme barnehagens bidrag med tidlig oppdagelse. Pedagoger og ledere kunne ofte føle seg overarbeidet med det administrative og uten nok økonomiske ressurser til å utføre en så god jobb som over hodet mulig.

Samlet sett vises det til at det foreligger rutiner for å kunne oppdage sårbarhet hos små barn tidlig, men at det er vanskeligere å utføre i praksis. Rutinene inkluderer en ganske streng aktivitetsplikt som tilsier at alt skal dokumenteres inne på barnet, men dette krever også tid fra pedagogens side. Daglige ledere peker på at dersom det ikke er dokumentert, har de heller ingenting håndfast å vise til barnevernet dersom bekymringen blir en meldesak.

Konsekvensen av mangelfull utførelse av rutiner kan være at en ikke får identifisert denne sårbarheten rundt barnet og det vokser seg større og dermed krever mer inngripende tiltak på et senere tidspunkt. På et samfunnsnivå vil dette også kreve mer av samfunnet desto lenger tid der tar før barnet får den tidlige støtten og hjelpen det har behov for.

7.2 Avsluttende refleksjoner

Ved arbeidet med denne studien har jeg fått inntrykk av dette er et tema som mange i barnehagen er opptatt av og ønsker å få mer kompetanse rundt, samtidig som de har noe ulike refleksjoner rundt noen av delene av studien. Under intervjuene kom informantene med rike beskrivelser vedrørende arbeidet mot tidlig innsats. Jeg har i etterkant reflektert over om det er noe jeg som forsker eller noe i selve forskningsprosjektet som kunne vært gjort annerledes, eventuelt feil jeg har gjort eller andre elementer ved prosjektet som kan ha hatt en negativ innvirkning på studiens gyldighet og pålitelighet. Som uerfaren forsker er det antageligvis flere deler av prosjektet som har et forbedringspotensial.

Det jeg har sett i etterkant er at jeg kunne ha tydeliggjort begrepet tidlig innsats og sårbarhet for det første fokusgruppeintervjuet som inneholdt de andre som arbeider på avdeling, altså ikke pedleder eller daglig leder. Det ble brukt en del tid på å forklare begreper og spørsmål underveis i intervjuet slik at de skulle forstå hva som egentlig ble etterspurt. I samme intervju kunne jeg nok ha vært enda tydeligere rundt å prøve å få alle til å delta og få frem sine svar. Det var et par som stort sett bare var til stede uten å gi noen form for refleksjoner rundt spørsmålene. Her merket jeg forskjell når jeg utførte det andre fokusgruppeintervjuet med pedledere og daglige ledere, ved at de virket veldig engasjerte og hadde klare refleksjoner rundt temaet. Her igjen var det dermed vanskelig å begrense dem og holde dem innenfor det temaet som det var snakk om og at alle skulle få sagt sitt uten å snakke i munnen på hverandre. På den ene siden ønsket jeg ikke å gi ut spørsmålene på forhånd for å få mest mulig autentiske svar uten at de tenkte for mye over hva som var «riktig» å si, men etter det første intervjuet fikk jeg tilbakemelding på at det å kunne forberede seg hadde vært ønskelig. Jeg tok denne tilbakemeldingen til meg og gjorde da dette på intervju nummer to, og dette kan ha spilt en rolle i hvor aktive de var i forhold til deltakerne på intervju nummer én.

Med tanke på fokusgruppeintervju som metode og informanter kunne jeg ha forsøkt å få flere informanter fra flere ulike barnehager. Jeg har to barnehager representert i hvert intervju, men studien kunne kanskje vært mer overførbar ved flere representanter fra ulike barnehager. Ved første intervju oppstod det også noen misforståelser rundt oppmøte og deltakelse, og jeg fikk dermed ikke alle informantene som jeg opprinnelig skulle ha. Studien hadde nok kanskje vært mer representativ dersom jeg for eksempel hadde valgt en kvantitativ metode. Samtidig har jeg ved hjelp av to fokusgruppeintervju fått en del informanter og gode refleksjoner rundt

spørsmålene, noe jeg ikke nødvendigvis hadde fått ved en spørreundersøkelse. Jeg tror likevel at studien kan ha nytteverdi selv ut fra antall informanter som er intervjuet og brukt i studien.

7.3 Veien videre

Studiens fokus har vært å få frem barnehagens side av samfunnsoppdraget rundt tidlig innsats av sårbare sped- og småbarn. Det er flere aspekter som informantene har påpekt at har særlig betydning for deres arbeid rundt å oppdage sårbarhet tidlig. En viktig forutsetning som har blitt pekt på er et godt tverrfaglig samarbeid på tvers av instanser. Dette er også noe som kom frem i forskningen til Granone (et al., 2022). De kom frem til at det er nødvendig å arbeide videre med felles retningslinjer, begrepsavklaringer og samarbeid på tvers av faginstansene. Samlet vil anbefalingene som kommer frem fra funnene i kunnskapsoversikten, gjøre at partnerskapene mellom de ulike tjenesteområdene blir styrket, noe som er essensielt for å nå de mest utsatte barna og gi rett hjelp til rett tid (Granone, et al., 2022).

Samtidig viser funnene at det foreligger enkelte faktorer som hindrer et gjensidig godt samarbeid, som for eksempel taushetsplikt. På grunn av taushetsplikten til barnevernet oppleves samarbeidet som skjevt av flere av informantene. Informantene legger vekt på det å kunne ha noen å lene seg på i såkalte «gråsoner-saker», noe som kan indikere at barnehagen ikke alltid er sikker i sine avgjørelser og beslutninger. Som nevnt viser de til at i de i det siste holder gjerne litt mer igjen og setter inn egne tiltak før de kontakter barnevernet. Videre kunne det vært interessant å sett på hvordan barnehagen igjen kunne bidratt inn i et tverrfaglig team der en kan drøfte saker anonymt for å få et bredere spekter og et mer helhetlig bilde på barnet man er bekymret for.

Bibliografi

- Agar, A. (2013). *Resilience and child well-being - public policy implications*. Journal of Child Psychology and Psychiatry.
- Aven, T. (2023, Mars 16.). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/risiko>
- Aven, T. (2023, Januar 26.). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/s%C3%A5rbarhet>

- Bache-Hansen, E. (1995). *Beslutninger og beslutningsprosesser i barnevernet*. Tano.
- Bø, I. (2018). *Barnet og de andre 5. utgave*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Befring, E. (2014). Forebygging blant barn og unge i et psykososialt perspektiv. I E. Befring, & R. Tangen, *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Borge, A. I. (2018). *Resiliens: risiko og sunn utvikling, 3.utg.* . Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Christiansen, Ø., Havnen, K. J., Iversen, A., Fylkesnes, M. K., Lauritzen, C., Nygård, R. H., . . . Vis, S. A. (2019). *Barnevernets undersøkelsesarbeid - fra bekymring til beslutning (delrapport 4)*.
- Dalen, M. (2020). *Intervju som forskningsmetode - En kvalitativ tilnærming, 2. utg.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving, 7 utg.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Delås, G. M. (2018). Sosialpedagogikkens grunnleggende perspektiver og dens verdimessige forankring. I L. E. Bjørknes, G. M. Delås, M. Gradovski, J. J. Haaland, A. Lone, E. Paulsen, & K. Søndena, *Sosialpedagogikkens mangfold*. Bergen: Vigmostad & Bjørke.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2021, Desember 16). *Forskningsetikk.no*. Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Drageset, S., & Ellingsen, S. (2010). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*. Hentet fra <https://sykepleien.no/forskning/2011/02/skape-data-fra-kvalitativt-forskningsintervju>. DOI: <https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027>
- Drugli, M. B. (2002). Holdninger og handlinger. I *Barn som vekker bekymring*. Tangen: NKS Forlaget .
- Folkehelseinstituttet. (2019). *FHI*. Hentet fra <https://www.fhi.no/ps/psykiskelidelser/risiko--og-beskyttelsesfaktorer-for/>
- Forvaltningsrevisjonen. (2023). Forebygging og tidlig innsats i barnehage og barneskole. Rogaland Revisjon. <https://www.rogaland-revisjon.no/Userfiles/Upload/files/RR%202023%20Tysv%C3%A6r%20kommune%0-2%20Forebygging%20og%20%20tidlig%20innsats%20barnehage%20og%20barneskole.pdf>
- Granone, Francesca., Reikerås, Elin., Sæbø, Janken., Solheim, Ksenia., Kaltvedt, Elsa., Ree, Marianne., Esmæeli, Sara., Furskog-Risa, Eva Christina., Dybvig-Joner, Maya. (2022, Juni).

- KS. Hentet fra
<https://www.ks.no/contentassets/5a8d1df4b703445d8f7df9a7ec4c9f05/Fou-Tidlig-innsats-tidlig-i-livet.pdf>
- Grønmo, S., Dahlum, S., & Svartdal, F. (2024, Februar 14.). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/validitet>
- Helgesen, L. (2018). Barns utvikling. I L. A. Helgesen, *Menneskets dimensjoner*, 3. utgave. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Helle, G., & Fløgstad, T. R. (2019). *Alt jeg kan! Hvordan kroppen lærer hjernen å tenke*, 2 utg. . Oslo: Cappelen Damm.
- Krueger, R.A. og Casey, M.A. 2000. Focus groups: A practical guide for applied research (3. utgave). Thousand Oaks: Sage.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet*, 2. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Madsen, B. (2006). *Sosialpedagogikk - integrering og inkludering i det moderne samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2020). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Maxwell, J. A. (1992). Understanding and validity in qualitative research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279–300.
<https://doi.org/10.17763/haer.62.3.8323320856251826>
- Morgan, D.L. 1988. Focus groups as qualitative research. Newbury Park: Sage.
- Morgan, D.L. 1997. *The Focus Group Guide Book* (2. utgave). London: Sage.
- Morgan, D.L. 1998. *The focus group guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Nilsen, A.C. (2017). *Bekymringsbarn blir til: En institusjonell etnografi av tidlig innsats som styringsrasjonal i barnehagen* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. Brage.
<https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2435426/BEKYMRINGSBARN%2bBLIR%2bTIL%2b2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Nordengen, K. (u.d.). *LHL - Hjerneslag og Afasi*. Hentet fra <https://www.lhl.no/lhl-hjerneslag/fakta-om-hjerneslag/hjernens-utvikling-hos-barn-og-ungdom/>
- Patton, M. (1980). *Qualitative Evaluation Methods*. Beverly Hills, California: Sage.
- Peters, D.A. 1993. «Improving quality requires consumer input: Using focus groups, *Journal of Nursing Care Quality*, 7: 34–41.
- Pinata, R. (1996). *High risk children in schools*. New York: Routledge.

- Pinata, R. C. (1999). *Enchancing Relationships between children and teachers*. American Psychological Association.
- Randaberg Kommune. (u.d.). *Bedre Tverrfaglig Innsats*. Hentet fra <https://randaberg.bedreinnsats.no/hvorfor-tidlig-innsats/#hvorfor-er-det-viktig-med-tidlig-innsats>
- Ringdal, K. (2019). *Enhet og mangfold, 4. utg.* Fagbokforlaget.
- Ringereide, R. A., & Stai, S. (2022, Oktober 10). *Nasjonal Digital Læringsarena*. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:1:56ea35da-73d9-431f-a451-19f24f564f59/topic:2:70023834-50f5-4c9a-ac5c-df3d4bf3394d/topic:1:db37b609-f933-495e-84d9-fd7b76ec847e/resource:b7ecf1b6-2f55-404a-9cc0-35e5c4b3d592>
- Rye, H. (1993). *Tidlig hjelp til bedre samspill*. Universitetsforlaget.
- Stortingsmelding nr. 16 (2006-2007). *Tidlig innsats for livslang læring: Og ingen sto igjen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Sundstrøm, K. (2019, Juni 17.). *Nasjonal Digital Læringsarena*. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:1:9bb7b427-3f5b-4c45-9719-efc509f3d9cc/topic:1:432baee9-5671-47ce-870e-48b8fc3b7a42/topic:1:1db7bf3c-3a7b-44af-b632-e3c5ff2a999e/resource:1:196358>
- Svartdal, F., & Malt, U. (2021, Mars 30.). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/stress>
- Tetzchner, S. (2019). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode, 4 utg.* . Oslo: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis, 4 utg.* . Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Utdanningsdirektoratet. (2017, 08 01). *Udir.no*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/pedagogisk-virksomhet/arsplan/>
- Utdanningsdirektoratet. (2019, 05 07). *Udir.no*. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/barnehage/melde-fra-til-barnevernet--hva-skal-barnehagen-gjore/>

10. Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring for Deltakelse i Fokusgruppeintervju

Referansenummer

526680

Tittel

Masteroppgave

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig

K Parvin Israel

Student

Sina Marie Langheim

Prosjektperiode

15.01.2024 - 15.05.2024

Prosjektittel:

Tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn. Prosjektet henger sammen med masteroppgave i barnevern ved Universitetet i Stavanger (det samfunnsvitenskapelige fakultet). Prosjektet er godkjent av SIKT. SIKTs meldeskjema er et digitalt skjema som forsker eller student fyller ut når du skal behandle personopplysninger i et forskningsprosjekt. SIKT gjør en vurdering av om behandlingen du har planlagt fyller krav til personvernet, og hjelper deg med å finne løsninger. SIKT er kunnskapssektorens tjenesteleverandør og er organisert som et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

Formål:

Dette skjemaet gir informasjon om formålet med fokusgruppeintervjuet og innhenter ditt samtykke til å delta og informasjon om alder, utdanning, og kjønn. Opplysningene innhentes ved hjelp av å signere dette skjemaet, samt ved hjelp av bekreftelse på lydopptak.

Bakgrunn:

Du er invitert til å delta i et fokusgruppeintervju som en del av forskningsprosjektet "Tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn" i en masteroppgave. Formålet med intervjuet er å samle inn meninger og erfaringer angående barnehagens rolle i tidlig oppdagelse av sårbare barn.

Prosedyre:

Deltakelsen vil innebære en gruppediskusjon ledet av en moderator. Diskusjonen vil bli tatt opp for dokumentasjonsformål, men din identitet vil være konfidensiell. Intervjuet vil vare omtrent 120 minutter (2 – 2 ½ time).

Frivillighet:

Deltakelse er helt frivillig, og du kan trekke deg tilbake når som helst uten noen konsekvenser. Du trenger ikke å svare på spørsmål du ikke føler deg komfortabel med.

Konfidensialitet:

All informasjon du gir, vil bli behandlet konfidensielt. Resultatene vil bli presentert på en måte som ikke identifiserer enkeltpersoner. Opptakene vil kun bli tilgjengelige for forskningsteamet (studenten og veileder). Det er også viktig at du ikke sier noe som kan gjenkjennes hos eller ved barn eller foresatte. Når behandlingen av personopplysninger er ferdige behandlet (anonymisert eller slettet), vil opplysningene bli makulert/destruert. Du har også rett til å klage til Datatilsynet. UiS har et personvernombud som også kan kontaktes.

Samtykke:

Ved å signere dette skjemaet, bekrefter du at du har fått tilstrekkelig informasjon om prosjektet, og at du gir ditt frivillige samtykke til å delta. Du forstår at du kan trekke deg når som helst uten noen konsekvenser. Du samtykker også til lydopptak. Lydopptaket vil slettes

etter sensor og det vil være lagret på Nettskjema.no. Det vil også automatisk slettes etter 12 måneder. Du kan trekke deg når som helst både før, under og etter intervjuet.

Tidlig oppdagelse av utsatte sped- og småbarn

Sina Marie Langheim

Dato:

Kjønn:

Mann:

Kvinne:

Annet:

Alder:

Utdannelse: _____

Deltakerens signatur: _____

Dato: _____

Kontaktinformasjon:

Forsker: Sina Langheim

Nr: 93483458

Mail: sinamarie@lyse.net

Veileder: Pravin Tembjerg

Mail: pravin.tembjerg@uis.no

UiS sitt personvernombud

Mail: personvernombud@uis.no

Adresse: Universitetet i Stavanger, Postboks 8600, 4036 Stavanger.

Intervjuguide - fokusgruppeintervju

Fase 1: Rammesetting

1. Løst prat (5 min)

- Uformell prat
- Servering

2. Informasjon (5-10 min)

- Ønske deltagerne velkommen
- Kort presentasjon av moderator
- Si litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål)
- Forklar hva fokusgrupper er, hva det brukes til
- Synliggjør hva deltagerne har felles - i denne sammenheng!
- Avklar roller (moderator, sekretær, deltagere)
- Spør om noe er uklart og om deltagerne har noen spørsmål

3. Formaliteter (5 min)

- Ta opp på video, forklar hvorfor
- Avdramatiser bruk av video
- Få muntlig samtykke fra deltagerne
- Har dere noen spørsmål? Er noe uklart?
- Start opptak

Fase 2: Erfaringer

4. Åpningsspørsmål: (ca. 5 min)

- Be deltakerne presentere seg ved navn, pluss en til to andre relevante opplysninger som synliggjør at deltakerne er like/har noe felles

5. Overgangsspørsmål: (15 min)

Hvordan definerer dere begrepet "sårbare sped- og småbarn"? Og hva legger dere i dette begrepet?

Fase 3: Fokusering

6. Nøkkelspørsmål: (50-60 min)

- 3-5 nøkkelspørsmål
- Oppfølgingsspørsmål eller sjekkliste

Pause (10-15 min)

- Moderator planlegger oppsummeringen
- Deltakerne får seg en matbit, drikke etc.

Fase 4: Tilbakeblikk

7. Oppsummering (ca. 15 min)

- Eventuelle tilleggsspørsmål fra moderator
- Oppsummere funn
- Har vi forstått dere riktig?
- Er det noe dere vil legge til?

Vedlegg 3: Spørsmål

Fokusgruppe intervju – spørsmål

RØD: hovedspørsmål

Blå: underspørsmål

Miljøet i barnehagen:

INNLEDNING: Hvordan definerer dere begrepet "sårbare sped- og småbarn"? Og hva legger dere i dette begrepet?

Hvordan er barnehagen organisert for å fremme tidlig oppdagelse av sårbare sped- og småbarn? (HOVEDSPØRSMÅL)

- 1. Hvilken rolle spiller barnehagen i oppdagelsen av sårbare småbarn, etter deres erfaring? → Hva kan dere bidra med og se i forhold til andre?**
- 2. Hva ser du etter som tidlige tegn eller signaler hos barn som kan indikere sårbare situasjoner?**
- 3. Hvilke observasjonsmetoder og verktøy bruker dere for å identifisere sårbare barn i tidlig fase?**
- 4. Hvilken rolle spiller personalet i å skape et trygt og støttende miljø for alle barn, spesielt de sårbare?**
- 5. Hvordan tilpasses aktiviteter og læringsmiljøet for å møte behovene til sårbare sped- og småbarn?**
- 6. Hvilke positive eksempler har dere sett på barnehager som lykkes med å oppdage og støtte sårbare barn tidlig, og hva har dere da evt. lært av disse?**
- 7. Hvordan kan barnehagen være en ressurs for hele lokalsamfunnet når det gjelder å oppdage og støtte sårbare sped- og småbarn, og hvordan kan samfunnet bidra til dette arbeidet?**
- 8. Hvordan involverer barnehagen barna i å utvikle sosiale ferdigheter og emosjonell intelligens som en del av støttearbeidet?**
- 9. Hvordan kan barnehagen være proaktiv i å identifisere og håndtere potensielle risikofaktorer for sårbarhet blant barna, og hvordan kan forebygging være en sentral del av praksisen?**

Samarbeid:

Hvordan håndteres bekymringer eller tegn på sårbarhet, og hvordan involveres eventuelt eksterne ressurser som barnevernet?

(HOVEDSPØRSMÅL)

1. **Hvordan samarbeider barnehagen med foreldre for å få innsikt i barnas trivsel og utvikling?**
2. **Hvordan kan vi styrke samarbeidet mellom barnehagen og foreldre for å bedre forstå og imøtekomme behovene til sårbare sped- og småbarn?**
3. **Hvordan kan vi styrke samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet for å bedre forstå og imøtekomme behovene til sårbare sped- og småbarn?**
4. **På hvilken måte kan barnehagen samarbeide med andre aktører, som helsestasjonen eller pedagogisk-psykologisk tjeneste, for å styrke oppdagelsen og støtten til sårbare sped- og småbarn?**

Kompetanse:

Hvordan påvirker barnehagepersonalets holdninger og kompetanse mulighetene for tidlig oppdagelse og støtte til sårbare barn?

1. **Hvordan sikrer barnehagen at personalet er kompetent og oppdatert på å identifisere og håndtere sårbare barn?**
Hvilke opplærings- eller kompetanseutviklingstiltak mener dere kan være nyttige for å forbedre personalets evne til å håndtere sårbarhet?

2. Hvordan sikrer barnehagen at ny ansatte- og evt. vikarer -har en kompetanse til å oppdage identifisere og håndtere sårbare barn?
3. Hvordan legger barnehagen til rette for tidlig intervensjon og støtte for å hjelpe sårbare barn og deres familier?
4. Hvilke forebyggende tiltak har barnehagen implementert for å skape et inkluderende miljø som støtter alle barns trivsel og utvikling?
5. Hvordan kan digitale verktøy og teknologi bidra til tidlig identifisering og oppfølging av sårbare barn, samtidig som personvernet blir ivaretatt?

Utfordringer:

Hvilke barrierer eller utfordringer ser du for barnehagens rolle i å oppdage og støtte sårbare sped- og småbarn, og hvordan kan disse overkommes?

- a. Samarbeid med barnevernet
- b. Samarbeid med foreldre
- c. Andre ting?

1. Hvilke utfordringer ser dere i dagens praksis når det gjelder å identifisere og støtte sårbare barn tidlig i barnehageperioden?
2. Er det spesifikke ressurser eller verktøy som dere mener mangler i dagens barnehagepraksis for å bedre å oppdage, og kunne håndtere sårbarhet hos barn?
3. Hvilke strategier benytter dere for å oppmuntre til åpen kommunikasjon mellom barn, foreldre og personalet når det gjelder bekymringer og behov? Hvilken utfordringer knyttet til dette?

Bonusspørsmål:

1. Hvordan sikrer vi at barnehagens praksis tar hensyn til individuelle behov og forskjeller blant sårbare sped- og småbarn?
2. Hvordan kan barnehagen bidra til å fremme sosial- og emosjonell utvikling hos sårbare sped- og småbarn, sett fra ditt perspektiv?
3. Hvilke hindringer eller utfordringer ser du for barnehagens rolle i å identifisere og støtte sårbare sped- og småbarn, og hvordan kan disse best overkommes?
4. Hvordan sikrer vi at barnehagens praksis tar hensyn til barnas individuelle behov og forskjeller, spesielt når det gjelder sårbare barn?

Vedlegg 4: Mentimeter av overgangsspørsmål

Mentimeter

Hva legger du i begrepet sårbare sped og småbarn?

28 responses

